BISERICA
ORTHODOXA ROMANA

JURNAL PERIODIC ECLESIASTIC

ANUL I.

1874

BUCURESCI
TYPOGRAPHIA CURTII, (LUCRATORII ASSOCIATI)
12, Passagiul Român, 12.
1875

ANUL I. BUCURESCI, NOEMBRIE 1874 No. 2.

„BISERICA ORTHODOXĂ ROMANĂ“

JURNAL PERIODICU ECLESIASTICU

APARE O DATĂ PE LUNĂ

« Predică cuvêntul »
II Tim. IV. 2.

CAROL I,

PRIN GRATIA LUI DUMNEDEU SI VOINTA NATIONALE, DOMNU ALU ROMANILORU,

La toţĭ de faţă şi viitorĭ, sănĕtate;

Asupra raportuluĭ Ministruluĭ Nostru Secretar de Stat la departamentul Cultelor şi al Instrucţiuniĭ publice, sub No. 12,693;

Vĕdênd votul Adunăriĭ deputaţilor dată în şedinţa sa de la 4 Decembre anul 1872;

Vĕdêndŭ votulŭ datŭ de Senatŭ în şedinţa sa de la 11 Decembre anulŭ 1872;

In puterea art. 93 din constituţiune,

Am sancţionat şi sancţionâm,

Am promulgat şi promulgâm ce urméză:

LEGE

PENTRU

ALEGEREA MITROPOLITILOR SI EPISCOPILOR EPARHIOTI CUM SI A CONSTITUIREI SANTULUI SINOD AL SANTEI BISERICE AUTO-CEFALE ORTODOXE ROMANE

CAPITOLUL I.

Despre Alegerea Mitropoliţilor şi Episcopilor Eparhioţĭ

Art. 1. Colegiul electoral al Mitropoliţilor şi Episcopilor se compune:

a) Din membriĭ Mitropolițiĭ și Episcopiĭ eparchioțĭ din România.

b) Din toțĭ Arhiereiĭ titularĭ, aflațĭ în România, Românĭ, saŭ naturalisațĭ Românĭ.

c) De toțĭ deputațiĭ și senatoriĭ, afară de membri eterodoxĭ.

Art. 2. Suntŭ eligibilĭ la demnitatea de Mitropolit, Episcopiĭ eparchioțĭ aĭ țěreĭ, éră la cea de Episcopĭ eparchioțĭ, toțĭ membriĭ cleruluĭ român, cariĭ după sântele canóne ale bisericeĭ ortodoxe pot fi aleșĭ.

Mitropolitul Primat al Românieĭ, Mitropolitul Moldoveĭ, precum și Episcopiĭ eparhioțĭ nu se pot alege, de cât d'intre Archiereiĭ Românĭ, fiĭ de părințĭ Românĭ, născuțĭ în Principatul Românieĭ, și nu naturalisațĭ.

Vĕrsta eligibililor la scaunul de Mitropolit și Episcopĭ eparchioțĭ va fi de 40 anĭ împlinițĭ.

După trecĕre de 20 anĭ de la promulgarea acesteĭ legĭ, pe lângă cualitățile de maĭ sus, spre a putea fi ridicațĭ la demnitatea de Mitropolit saŭ Episcop, candidațiĭ vorŭ trebui să posede titlul de licençiat, saŭ de doctor în theologie de la o facultate de theologie ortodoxă.

Art. 3. Alegerea se va face prin majoritatea voturilor alegătorilor prevĕduțĭ la art. 1.

La cas de a nu într'uni un candidat majoritatea absolută a voturilor, se va vota de al doilea și se va admite cu majoritate relativă, și la cas de paritate de voturĭ se va trage la sorțĭ.

Art. 4. Alegerea Mitropoliților și Episcopilor se supune prin Ministeriul Cultelor la întărirea Domnéscă.

Dupe întărire eĭ se instaléză, conform datinelor țĕreĭ.

Eĭ sunt pe viață.

Art. 5. Colegiul electoral va fi preșe̦dut de Mitropolitul Primat, în lipsa sa de Mitropolitul Moldoveĭ, éră în lipsa amêndurora de către cel maĭ vechiŭ în hirotonie din Episcopiĭ eparhioțĭ.

Art. 6. Scaunele de Mitropolițĭ și Episcopĭ, remase vacante, se vor îndeplini prin alegere la cea d'ântéiŭ convocare a Corpurilor legiuitóre, conform cu legea de față.

Art. 7. Onorariele Mitropoliților vor fi de leĭ 3,083 pe lună și a Episcopilor de leĭ 1541 pe lună.

CAPITOLUL II.

Despre Sfântul Sinod

Art. 8. Sfântul Sinod al Bisericeĭ autocefale ortodoxă română, fiind membru al Sfinteĭ bisericĭ ecumenice şi apostolice a rĕsărituluĭ, al căreia cap este Domnul Nostru Iisus Christos, păstréză şi va păstra unitatea în privinţa dogmelor şi a canónelor ecumenice cu Biserica din Constantinopole şi cu tóte Bisericele ortodoxe.

El va păstra asemenea unitatea administrativă, disciplinară şi naţională a Bisericeĭ ortodoxe în cuprinsul Statuluĭ Român.

Art. 9. Sfântul Sinod al bisericeĭ autocefale ortodoxe române se compune:

a) De amêndoĭ Mitropoliţiĭ,

b) Din şése episcopĭ eparhioţĭ şi

c) Din toţĭ archierei titularĭ aflaţĭ în România, românĭ, saŭ naturalisaţĭ românĭ.

In tot casul Sinodul nu va putea fi compus de maĭ puţin de 12 membri.

Art. 10. Sfântul Sinod este preşedut de Mitropolitul Primat al Ungro-Vlahieĭ, în lipsa sa de Mitropolitul Moldoveĭ, éră în lipsa amêndurora de ceĭ maĭ vechiŭ Eparhiot în hirotonie.

In cas de paritate de voturĭ, votul Preşedinteluĭ va fi preponderent.

Art. 11. Ministrul Cultelor va asista la deliberările Sfântuluĭ Sinod, avênd numaĭ voce consultativă.

La cas ca Ministrul Cultelor se fie de o altă religiune, de cât cea ortodoxă, el va fi înlocuit cu un altul d'intre colegiĭ seĭ ortodoxĭ.

Art. 12. Sfântul Sinod al Bisericeĭ autocefale ortodoxă Română, va statua asupra tuturor afacerilor spirituale, disciplinare şi judiciare, curat bisericescĭ, în conformitate cu Sfintele canóne a Sfinteĭ Bisericĭ ortodoxe de Rĕsărit.

Art. 13. Sfântul Sinod se va aduna de două orĭ pe an, primăvara şi tómna, conform prescripţiunilor canonuluĭ 37 al Sinoduluĭ apostolic.

Art. 14. Sfântul Sinod va defini şi va regula atribuţiunile consistoriilor eparhiale, prin regulamente, basate pe canónele Sfinteĭ

Bisericĭ ortodoxe a rĕsărituluĭ, şi în conformitate cu legile civile ale ţĕreĭ.

Art. 15. Regulamentele Sfântuluĭ Sinod vor fi supuse prin Ministrul Cultelor sancţionăriĭ Domnescĭ, spre a fi esecutoriĭ, éră decisiunile în materiĭ judiciare religióse se vor esecuta d'a dreptul de către Sf. Sinod.

Aceste sentinţe se vor esecuta numaĭ pe cât timp pedepsele coprinse într'ênsele, vor fi disciplinare şi de un ordin curat religios.

Art. 16. Mitropoliţiĭ, Episcopiĭ eparhioţĭ şi Arhiereiĭ titularĭ, pentru abaterile bisericescĭ vor fi judecaţĭ de către Sf. Sinod, éră pentru delictele ordinare şi politice se vor judeca de către înalta Curte de justiţie şi casaţie.

Sfântul Sinod nu'ĭ va putea judeca pentru abaterĭ bisericescĭ în lipsă-le, de cât după ce li se vor face chemările prescrise prin canonul 74 apostolic.

CAPITOLUL III.

Despre Eparcii

Art. 17. Archiepiscopiĭ eparhioţĭ aĭ Românieĭ port următórele titlurĭ:

Archiepiscop şi Mitropolit al Ungro-Valahiĭ, Exarch al plaiurilor şi Primat al Românieĭ, cu reşedinţa în Bucurescĭ.

Archiepiscop şi Mitropolit al Moldoveĭ şi Suceveĭ şi Exarch al plaiurilor, cu reşedeinţa în Iaşĭ.

Rangul de precădere între denşiĭ este al Primatuluĭ Românieĭ.

Art. 18. Episcopiĭ eparhioţĭ în România vor avea în ierarhia bisericéscă titlurile şi rangurile următóre:

Episcop al Râmniculuĭ şi nouluĭ Severin, cu reşedinţa în Râmnic.

Episcop al Romanuluĭ, cu reşedinţa în Roman;

»	» Buzeuluĭ	»	»	» Buzeŭ;
»	» Huşuluĭ	»	»	» Huşĭ;
»	» Argeşuluĭ	»	»	» Curtea-de-Argeşŭ;
»	» Dunăriĭ-de-Jos		»	» Ismail.

De mitropolia Ungro-Valachieĭ depind:

Episcopia de Râmnic;

» » Buzeŭ;

» » Argeş.

De mitropolia Moldoveĭ şi Sucéveĭ depind :

Episcopia de Roman;

» » Huşĭ;

» » Dunărea-de-Jos.

Art. 19. La cas de trebuinţă, întinderea eparhiilor se va fixa de către Sf. Sinod în înţelegere cu guvernul, bine înţelegêndu-se cu aprobarea Corpurilor legiuitóre.

Art. 20. Fie-care Mitropolit, saŭ Episcop, póte publica scrisorĭ pastorale, saŭ enciclice, în eparhia sa, privitóre însă numaĭ la religiune şi bunele moravurĭ, fără să se atingă nicĭ de cum legile civile şi politice.

Art. 21. Fie-care eparhie are un Consistoriŭ permanent, pentru administrarea şi judecarea afacerilor cleruluĭ curat bisericescĭ. El trebue să fie compus din cel puţin treĭ membri, numiţĭ de Episcop dintre preoţii eparhieĭ séle.

Art. 22. Decisiunile Consistoriilor nu vor putea fi esecutoriĭ, de cât după aprobarea Mitropoliţilor, s'aŭ Episcopilor eparhioţĭ.

Art. 23. Decisiunile Consistoriilor, aprobate de către Mitropoliţĭ, saŭ Episcopĭ, pot fi apelate la Sf. Sinod, în casurile anume prevĕḑute de canónele ecumenice, după formele şi în termenul, ce se va hotărî de Sf. Sinod printr'un anume regulament.

Art. 24. Protoerei şi proestoşiĭ se vor numi în funcţiunile lor şi se vor destitui numaĭ de către Mitropoliţiĭ saŭ Episcopiĭ eparhioţĭ.

Art. 25. Fie-care Mitropolit şi Episcop va avea câte un archiereŭ locotenent. Acestia se vor alege de către Sinod în înţelegere cu guvernul.

Titlurile acestor archiereĭ (Χορεπίσκοπος) vor fi :

1). La Mitropolia din Bucurescĭ, Ploesci; la Râmnicu-Vâlci. Crajova; la Buzeŭ, Râmnicu-Sărat; la Argeş, Pitesci.

2). La Mitropolia din Iaşĭ, Botoşani; la Episcopia de Roman, Bacău; la Episcopia de Huşĭ, Bêrladu; la Episcopia Dunărea-de-Jos, Galaţi.

Sinodul prin miḑlocirea Ministruluĭ de culte va cere de la Patriarhul ecumenic, bine cuvêntarea sa pentru aceştĭ Arhiereĭ.

Art. 26. Seminariile vor fi pendinte de chiriarchi, conform uneĭ anume legĭ speciale.

Art. 27. Chinoviile de călugărĭ şi călugăriţe atêrnă numaĭ de pu-

terea chiriarhuluĭ, în ceea ce privesce disciplina eclesiastică şi datoriile lor spirituale, fără nicĭ un amestec al putereĭ laice.

Art. 28. Mitropoliţiĭ şi Episcopiĭ, cari funcţionéză astă-dĭ în virtute de legĭ anterióre, se recunosc prin legea de faţă, şi se menţin în demnităţile lor cu tóte drepturile şi prerogativele, acordate prin acéstă lege, Mitropoliţilor şi Episcopilor, ce se vor alege conform prescripţiunelor séle.

Art. 29 şi cel din urmă. Orĭ-ce disposiţiunĭ contrariĭ aceste̥ĭ legĭ, sunt şi rĕmân abrogate.

Acéstă lege s'a votat de Adunarea deputaţilor în şedinţa dela 4 Decembre 1872 şi s'a adoptat cu majoritate de optḑecĭ şi patru voturĭ, contra a duoĕ-spre-ḑece.

Preşedinte, **Dimitrie Ghika.**

| L. S. A. D. | Secretar, *St. Fălcoianu.*

Acéstă lege s'a votat de Senat în şedinţa s'a dela 11 Decembre anul 1872 şi s'a adoptat cu majoritate de patruḑecĭ voturĭ, contra a unul, fiind şi una abţinere dela vot.

Vice-preşedinte, **Al. Orescu.**

| L. S. S. | Secretar, *G. St. Moscu.*

Ordonăm, că legea de faţă se fie investită cu sigiliul Statuluĭ şi publicată prin *Monitorul Oficial*, éră Miniştriĭ nostri, secretarĭ de stat la departamentul cultelor şi instrucţiuniĭ publice şi cel de justiţie, sunt însărcinaţĭ cu esecutarea acestuĭ decret.

Dat în Bucurescĭ la 14 Decembre anul 1872

| L. S. Statuluĭ |

CAROL

Ministru secretar de Stat la departamentul justiţieĭ.
M. Costaki.
No. 3,011.

Ministru secretar de Stat la departamentul cultelor şi instrucţiuneĭ publice.
Christian Tell.

CAROL I,

PRIN GRATIA LUI DUMNEDEU SI VOINTA NATIONALE, DOMN AL ROMANILOR

La toţi de faţă şi viitori sănĕtate,

Asupra raportuluĭ Ministruluĭ Nostru Secretar de Stat la departamentul Cultelor şi Instrucţiuneĭ publice, sub No. 5,820;

Vĕdênd votul dat de sfântul Sinod al sfânteĭ bisericĭ autocefale ortodoxe române, în şedinţa sea de la 22 Maiŭ 1873;

Vĕdênd jurnalul consiliuluĭ Nostru de Ministri, încheiat în şedinţa sea de la 24 Maiŭ 1873;

In virtutea art. 15 din legea pentru alegerea Mitropoliţilor şi Episcopilor eparchioţĭ, cum şi a constituireĭ sfântuluĭ Sinod,

Am sancţionat şi sancţionăm ce urméză :

REGULAMENT

PENTRU DISCIPLINA BISERICÉSCA

CAPITOLUL I.

Despre autoritatea Eparchială.

Art. 1. Legea Bisericéscă, promulgată la 14 Decembre, anul 1872, la art. 21 şi 22, mărginesce sfera disciplineĭ bisericescĭ din fiă-care eparchiă la administrarea şi judecarea afacerilor cleruluĭ, curat bisericescĭ, prin Episcopul eparchiot şi consistoriŭ.

Art. 2. Aşa déră, autoritatea eparchială este o instanţă bisericéscă, în care, sub nemiĝlocita priveghiăre a Ierarchuluĭ eparchiot

se conceutrésĕ administrația și judecata spiritulă a fie-căria eparchiĭ. Peste hotarele eparchieĭ respective nu póte a se întinde autoritatea Episcopuluĭ, conform canónelor sfintelor Sinóde, Can. apost. 35, II, 2, III, 8, VI, 20.

Art. 3. Consistoriul ține ședințele séle în localul reședințeĭ eparchiale.

Art. 4. Tóte chârtiile, ce se adreséză la autoritatea eparchială, se adreséză pe numele Eparchiotuluĭ, care reguléză aducerea întru împlinire d'a dreptul în ceea, ce privesce administrația eparchială; éră décă casul este de consultare, séŭ de judecată, atuncĭ episcopul o recomandă consistoriuluĭ.

Art. 5. Lucrările consistoriuluĭ se săvêrșesc de personalul cancelarieĭ eparchiale.

Art. 6. Cancelaria eparchială se împarte în doĕ secțiunĭ : cea administrativă și cea judiciară; amêndoĕ sub conducerea directoruluĭ, care este responsabil de neesactitatea și întârḑierea. lucrărilor cancelarieĭ.

Art. 7. Hotărârile definitive ale consistoriilor, aprobate de Eparchiot, se aduc la îndeplinire de către acest din urmă.

Art. 8. Sciințele și lămuririle trebuitóre, consistoriul și le procură prin Episcopul eparchiot de la locurile și persónele, supuse autoritățeĭ episcopale; ast-fel sunt : protoereiĭ, proestoșiĭ de plășĭ, superioriĭ și superiórele de pe la monastirĭ și alte persóne bisericescĭ, cărora li s'ar pune vr'uă însărcinare de către Episcopul eparchiot.

Art. 9. Toțĭ amploiațiĭ cancelariilor eparchiale se aleg de eparchiot și se recomandă D-luĭ Ministru de Culte. La alegerea amploiaților cancelarielor eparchialĭ, se va da preferință persónelor din cler.

Art. 10. Basele administrăriĭ și judecățeĭ eparchiale sunt :

a) Legea luĭ Dumneḑeŭ, cuprinsă în sfânta Scriptură.

b) Canónele sfinților Apostolĭ, ale sfintelor Sinóde ecumenice și locale, ale sfinților Părințĭ și alte așeḑăminte Bisericescĭ.

c) Regulamentele sfântuluĭ Sinod.

d) Legile civile ale țereĭ, întru cât ele se ating de persóne séŭ objecte de pe terĕmul eclesiastic.

Art. 11. Modul administrăriĭ și al judecățeĭ eparchiale se hotărasce în următórele 2 secțiunĭ, din carĭ, cea d'ântêiŭ tractéză despre administrare, éră cea de a doua despre judecata eparchială.

ADMINISTRAREA EPARCHIALĂ.

CAPITOLUL II.

Despre Păstrarea şi Lăţirea Religiunii ortodoxe.

Art. 12. Administraţia eparchială priveghiază, ca adevĕrurile Bisericeĭ ortodoxe să fie profesate, conservate şi aplicate în tótă curăţia de către clerul şi poporul ortodox. Cu deosebire, Episcopiĭ eparchioţĭ sunt datorĭ a exercita acéstă priveghere atât nemiḑlocit, prin revisiunĭ anualĭ, cât şi prin organele date în adjutorul administraţiuniĭ bisericescĭ.

Art. 13. Administraţia eparchială se îngrijesce, ca clerul să predice cuvêntul luĭ Dumneḑeŭ în bisericĭ şi să înveţe la tot casul favorabil pe poporul ortodox credinţa şi evsevia, séŭ pietatea şi moralul creştinesc:

Art. 14. In timpul oficiuluĭ divin, preoţiĭ sunt datorĭ, să citéscă prin bisericĭ învĕţăturĭ din scrierile sfinţilor Părinţĭ şi din cărţile destinate, spre acest finit de Episcopul eparchiot.

Éră preoţiĭ, cariĭ aŭ căpĕtat prin seminariĭ îndestulă cultură theologică, să se autorisăză şi să se îndatoreze a compune însuşĭ eĭ învĕţăturĭ poporuluĭ, acomodate cu înţelegerea şi trebuinţele morale ale luĭ. Assemenea cuvinte apoĭ să se trămită Episcopuluĭ eparchiot, pentru ca acele ce s'ar găssi maĭ bune să se publice spre folosul comun şi spre desceptarea emulaţiuniĭ în cler, la predicarea cuvêntuluĭ luĭ Dumneḑeŭ.

Art. 15. Autorisaţia de a rosti predicele séle propriĭ în bisericĭ, precum şi de a publica orĭ-ce scriere relativă la religie şi biserică, Episcopul o va da numaĭ acelora din preoţĭ, despre a căror cunoscinţe theologice şi devotament către învĕţătura sfinteĭ Bisericĭ va fi convins; ca nu, la din contra, să se pronuncie din neexperientă cuvinte necuviincióse saŭ ideĭ neconforme cu învĕţătura Bisericeĭ, şi scandalisătóre consciinţeĭ ascultătorilor, séŭ cititorilor. In casul opus, tot-d'auna predicele, înainte de rostire, precum şi scrierile, înainte de publicare, trebue a se revedea de Episcopul eparchiot, saŭ de persóna înadins însărcinată de el.

Nu este permis persónelor laice a pronuncia discursurĭ în bisericĭ séŭ la alte ocasiunĭ de oficiărĭ religióse, fără prealabila autorisaţiă a Episcopuluĭ eparchiot, séŭ în lipsă'ĭ a protoereuluĭ. Preotul ce o-

ficiază este dator a face acéstă observaţie predicatorului mirean, şi décă el nu s'ar supune, atuncĭ, de va fi în timpul oficiuluĭ divinŭ, preotul va cere intervenirea autorităţiĭ civile. Déca oficiarea se va face afară de biserică, preotul îndată se va retrage şi va lăsa respensabilitatea asupra insubordinatuluĭ.

Art. 16. Pentru a înlesni clerul în datorinţa predicăreĭ cuvêntuluĭ luĭ Dumnedeŭ, şi pentru maĭ lesniciósă respândire a salutarielor ideĭ de pietate şi moralitate, în spiritul bisericeĭ nóstre, se va edita un jurnal bisericesc, care va circula pe la tóte bisericele din ţéră, şi în el se vor publica cuvinte de învĕţătură creştină ortodoxă, aplicate la trebuinţele religióse şi morale ale poporuluĭ român, şi alte articole de aceaşĭ cuprindere. Programul acestuĭ jurnal se va specifica de către sfântul Sinod.

Art. 17. Să se pună uă deosebită îngrijire, ca creştiniĭ ortodoxĭ să se mărturiséscă şi să se împărtăşéscă cu sfintele Taine, conform cu învĕţătura Bisericeĭ.

Art. 18. Episcopul eparchiot chibzuesce mĕsurile păstorale, ce se vor socoti necesariĭ, spre a nutri şi deştepta în popor simţul pietăţiĭ şi îndemnul, spre îndeplinirea datoriilor creştinescĭ, prin anume învĕţăturĭ, emanate de la autoritatea eparchiale şi circulate pe la tóte parochiile.

Art. 19. De asemenea este datoria cleruluĭ, a feri pe creştiniĭ ortodoxĭ de la tot felul de superstiţiunĭ şi rĕtăcirĭ, prin sfaturĭ atât în biserică, cât şi în particular.

Art. 20. Fiă-care ibserică parochială ţine liste matriculare de numĕrul creştinilor, ce compun parochia, adăogênd la ea pe toţĭ ceĭ din noŭ botezaţĭ, cu arĕtare anume de timpul când s'aŭ botezat, de ce preot şi cine 'ĭ-aŭ fost naş, de asemenea şi de creştiniĭ cununaţĭ şi de ceĭ rĕposaţĭ. Listele acestea se vor ţinea după forma şi regula, ce va stabili autoritatea eparchială.

Art. 21. Décă în vre uă parochiă s'ar ivi casurĭ de abatere de la credinţa ortodoxă, atuncĭ autoritatea eparchială va chibzui, în marginea canónelor bisericescĭ şi a legilor civile, modul de a proceda spre întórcere din rĕtăcire.

Art. 22. Eterodoxiĭ saŭ necredincioşiĭ, cariĭ ar dori să se unéscă cu biserica ortodoxă, trebue să se adreseze maĭ ântâiŭ către Episcopul localŭ, cu cerere înscris, însocită de dovedile trebuinciόse, privi-

tóre la starea civilă. Episcopul orânduesce pe proselit spre catichisire. Săvărşirea catechisireĭ protoereul o aduce la cunoscinţa episcopuluĭ şi cere deslegare de urmare.

CAPITOLUL III.

Despre oficiul divinŭ.

Art. 23. Administaţia eparchială priveghéză, ca oficiul divin în Bisericile de prin Monastirĭ, de pe la catedrale, pe la bisericile de prin oraşe, care aŭ midlóce şi cler îndestulător, să se facă în tóte ḑilele regulat. Éră pe la bisericile de pe la sate cel puţin Sâmbetele şi Duminicele şi în tóte sărbătorile anuale, de asemenea în sfântul şi marele post, săptămâna ântâia şi cea din urmă, precum Mercurea şi Vinerea.

Art. 24. Oficiul divin se săvârşesce după tipicul bisericeĭ ortodoxe, în timpul hotărât, cu cucernicie şi cu linisce, cu citire şi cântare înţelésă fără grăbire şi îngăĭmélă şi fără tot feiul de schimbărĭ şi inovaţiunĭ arbitrare.

Art. 25. Tot cu aşa luare aminte şi esactitate, precum s'a arătat în art. precedent, trebue a se săvârşi de cler rugăciunile prin casele enoriaşilor, procesiunile şi tóte rânduelele religióse, publice şi private.

Art. 26. Este oprit orĭ cuĭ, fiă cleric, fiă mirean de orĭ-ce tréptă şi stare, a turbura buna orênduélă în templul luĭ Dumneḑeŭ, în timpul sfintelor oficerĭ a produce scandal şi nelinisce în spiritele creştinilor prin convorbire şi rîs, prin umblare de la un loc la altul, prin ocuparea locurilor destinate numaĭ pentru cler.

Respectul cuvenit caseĭ luĭ Dumneḑeŭ cere, ca creştiniĭ să nu intre cu bastóne nicĭ să stea cu capul acoperit.

Art. 27. Când cine-va s'ar purta în biserică în vre un mod necuviincios, contra celor stipulate în art. precedent, preotul este dator a'ĭ face observaţiunea sea, spre chĭămare la ordinea cuvenită santităţeĭ loculuĭ. La cas de neascultare, preotul va cere intervenirea autorităţeĭ civile, care va stabili ordinea în puterea legilor.

Tóte asemenea casurĭ se vor aduce la cunoscinţa Episcopuluĭ eparhiot, ca motive spre a da, la trebuinţă, povăţuirile séle pastorale către clerul şi poporul eparchieĭ.

Art. 28. Locaşurile Dumnedeescĭ cu tóte objectele, ce se cuvin la oficiul divin, precum : sfintele vase, antimisul, icóuele, vestmintele, cărţile şi în genere tot interiorul bisericeĭ, să se păstreze întru tótă curăţenia şi orânduiala, cuvenită sfinteĭ lor destinaţiunĭ. Protoereiĭ, proestoşiĭ de plăşĭ în tóte visitaţiunile lor pe la biserici cercetéză despre starea acestor objecte. Despre cele ce lipsesc, sfătuesce pe epitrop a le îndeplini din veniturile bisericescĭ séŭ din altele ce anume s'ar destina de enoriaşĭ spre acest finit. La bisericile ce se întreţin pe compta Statuluĭ, Episcopul eparchiot midlocesce la locul competent pentru satisfacerea necesităţilor lor.

Art. 29. La administraţia eparchială, trebue să fiă catagrafiĭ anume arĕtătóre de tóte objectele oficiuluĭ divin de pe la bisericile de prin eparchiă; cu anume arĕtare de starea lor, atât pentru maĭ sigura lor păstrare, cât şi pentru sciinţă. Catagrafiile acestea se verifică la fiă care duoĭ anĭ, adăogêndu-se objectele, ce ar prisosi, şi scădêndu-se cele usate.

Objectele oficiuluĭ divin se vor da în păstrarea preotuluĭ bisericeĭ. Unde vor fi maĭ mulţĭ preoţĭ, ele se vor încredinţa proestosuluĭ.

Art. 30. Să se privegheze, ca la fiă-care biserică să se păstreze cu bună cuviinţă sfintele darurĭ, acele de reservă şi sfântul mir, fără de împuţinare; ca ele să se păstreze în sântul altar cu cinstea şi paza cuviincĭósă. Administraţia eparchială se îngrijesce a avea tot-d'a-una sfântul mir pentru împărţire pe la bisericile, unde ar lipsi.

Art. 31. Nu numaĭ bisericile cu cele din întrul lor, dér şi objectele din afară, p. c. clopotniţele, kiliele, curtea, cimitirele şi monumentele de la morminte, de asemenea să se păstreze în regulă, curăţeniă şi respectul, cuvenit unor asemenea locurĭ, neabătute de la destinaţiunea lor.

Art. 32. Fiă-care biserică, atât urbană cât şi rurală, va avea un sinodic, (memoriŭ), în care se vor însemna, sub priveghierea şi povăţuirea protoereuluĭ, noţiunile istorice despre fondarea bisericeĭ, cu arĕtare de anul când s'a fondat, de numele ctitorilor şi ale binefăcĕtorilor, precum şi de tóte bine-facerile, ce s'ar face în deosebite timpurĭ, de asemenea să se trécă şi alte împregiurărĭ maĭ însemnate ale comuneĭ, carĭ ar merita a se păstra în memoria urmaşilor, în cât sinodicul să fiă tot-uă-dată şi ca uă mică cronică a comuneĭ. Estract de numele ctitorilor şi al bine-făcĕtorilor se va de-

pune la sfântul jertfelnic, spre vecînică pomenire la sântele rugăciunî. Forma sinodiculuî se va da de autoritatea eparchială.

Art. 33. Fiă-care biserică va avea un dulap pentru păstrarea cărţilor. Acolo se vor depune pe lêngă cărţile oficiuluî divin, catagrafia bisericeî, sinodicul, condicile mitricale, jurnalul bisericesc, cărţî de cuvinte şi alte cărţî de suflet folositóre, ce s'ar recomanda de autoritatea bisericéscă.

Art. 34. La tóte objectele, arĕtate în articolele precedente, protoeriul şi alţî revisorî eparchialî întorc băgărî de sémă, la visitările, ce sunt datorî a face pe la monastirî şi bisericî, şi a arĕta starea lor în raporturile ce fac Episcopuluî eparchiot.

CAPITOLUL IV.

Despre Cler

Art. 35. Preoţiî, diaconiî, dascaliî şi tagma monachală, în servirea bisericeî şi în chipul vieţuireî lor, trebue să urmeze după canónele bisericescî, care definesc datorinţele lor.

Art. 36 Alegerea şi numirea persónelor la serviciile şi posturile bisericescî ale eparchieî atêrnă de la chibzuirea Episcopuluî eparchiot, carele adună prin proteereî tóte informările despre calităţile canonice şi legale ale canditaţilor.

Art. 37. Hirotonisirea în treptele de preot şi diacon este uă lucrare, ce atârnă nemijlocit de cercetarea şi hotărîrea Episcopuluî eparchiot, carele se încredinţéză în marginea canónelor şi a legilor ţĕreî, despre vrednicia celuî, ce caută hirotonia şi după chirotonisire îî slobóde carte archieréscă, coprindĕtóre de data hirotonieî, şi cu un extract de principalele datorinţî ale trepteî celuî chirotonisit şi investită cu sub scrierea sea, cu sigiliul Episcopieî şi cu cele-alte forme de cancelariă.

Art. 38. Nimenî nu trebuie să fie hirotonit de cât numaî la cas de vacanţă la verî-uă biserică, şi în marginile stabilite pentru statul servitorilor trebuitorî pe la bisericî.

Art. 39. Preotul saŭ diaconul, noŭ hirotonit, se instaléză în serviciile lor prin protoereul judeţuluî, s'aŭ prin proestosul plaşeî, saŭ şi prin altă persónă bisericéscă, delegată în adins. Instalarea se face aşa: spre uă ḑi de Duminică, séŭ altă sĕrbătóre, delegatul, mergênd la biserica comuneî respective şi fiind poporul comuneî adunat

la biserică, dupŏ utrenia, delegatul face Te-Deum de mulţumire luĭ Dumneḑeu, apoĭ citesce în public decretul Episcopuluĭ, dat pe numele nouluĭ chirotonisit, dupe care îl înmânéză aceluia. Noul chirotonisit apoĭ intră în serviciul sĕŭ, sĕrvĕrşind sânta Liturgie.

Art. 40. Administraţia eparchială va ţinea listă de conduită pentru tóte persónele, ce compun clerul eparchial; ele se vor forma dupre scirele, date întru acésta de protoereĭ.

Art. 41. Autoritatea eparchială priveghéză, ca persónele bisericescĭ să se foloséscă, fără verĭ-uă oprire din partea cuĭ-va, de drepturile, ce li daŭ legile civile, precum: scutirea de dare către Stat şi comună, folosirea de pămênturile, destinate pentru servitoriĭ bisericescĭ etc.; de asemenea priveghéză, ca autorităţile comunale în aceea, ce privesce administrarea părţeĭ materiale a bisericelor parochiale să nu ĭésă din marginea canónelor şi legilor.

Art. 42. Persónele din treptele ierarchieĭ bisericescĭ se scutesc de jurămênt, fiind în deajuns simpla lor arĕtare verbală dupre cuvêntul Mântuitoruluĭ: „Să fie cuvêntul vostru aşa, aşa; nu, nu."

Art. 43. Persónele bisericescĭ, care prin devotament, către chiămarea lor, prin acte de charitate ş'aŭ dobândit uă deosibită reputaţiune între creştinĭ, precum şi la autoritatea eparchială, Episcopul eparchiot le gratifică cu verĭ-unul din rangurile Bisericescĭ, spre recunoscinţă şi spre deşteptarea emulaţiuneĭ în cler.

Art. 44. Spre a se păzi regula întru acésta, afară de notiţele din condica de conduită, protoereul respectiv raportéză Episcopuluĭ despre faptele cu deosebire meritabile, ce ar fi sĕvêrşit verĭ-uă persónă bisericéscă. Când Episcopul socotesce a gratifica meritele verĭ-uneĭ persóne din cler, cere tóte informările din actele, ce se păstréḑă în cancelarie despre meritele acele persóne, dupre care apoĭ decide promovarea. La promovarea însĕ să se păstreze tot-d'a-una treptalitatea gradelor admise de Biserica ţĕreĭ.

La bisericele, unde sunt maĭ mulţĭ preoţĭ, Episcopul eparchiot va denumi pe cel maĭ meritabil în cualitate de preot proĭestos, căruia se va încredinţa tótă purtarea de grijă pentru buna ordine bisericéscă; de dînsul vor asculta toţĭ ceĭ-lalţĭ bisericaşĭ.

Art. 45. Episcopul eparchiot va însemna tóte casurile, ce i s'ar înfăçişa, ca neprevĕḑute prin canóne şi legĭ şi le va supune spre deslegare la deschiderea sesiuneĭ sântuluĭ Sinod.

Art. 46. Clericul, care fără învoirea Episcopuluĭ sĕŭ, va părăsi postul sĕŭ şi va trece în altă eparchiă, autoritatea eparchială, unde el s'a strămutat, nu póte a'l primi în clerul sĕŭ nicĭ într'un chip, pênĕ ce el nu va înfăçişa çartea Episcopuluĭ sĕŭ primitiv din a căruia eparchie s'a depărtat, conform can. 33, Apost. Sinod. VI, can. 17, Sinod. IV, can. 20.

Art. 47. Autorităţile eparchiale privegheză, ca să nu se strecóre prin eparchiă clericĭ strĕinĭ şi vagabondĭ, carĭ sub felurite pretexte umblă prin oraşe şi sate, cerşitorind, séŭ petrecênd viéţă ĭnepotrivită chiămăreĭ lor. Asupra unora ca acestia, s'aplică can. 23 al Sinoduluĭ IV ecumenic.

JUDECATA EPARCHIALA.

CAPITOLUL V.

Sfera judecăteĭ Eparchiale

Art. 48. Judecăţeĭ eparchiale sunt supuse persónele de tagma bisericéscă, atât sfinţiţiĭ servitorĭ, precum: preoţiĭ şi diaconiĭ, cât şi servitoriĭ bisericescĭ, precum: cântăreţiĭ, citeţiĭ, paraclisiarchiĭ şi monachiĭ:

a). In cas de abatere de la datorinţele chiămăreĭ şi a serviciuluĭ lor de la buna orênduélă şi buna conduită.

b). In reciprocele certe, ce se pot isca între aceste persóne, în cât privesce chiămarea şi serviciul lor bisericesc.

c). Iu urmarea reclamărilor, ridicate asupra verĭ-uneĭ persóne bisericescĭ din partea orĭ-cuĭ, despre atacurĭ, abatere de la datorinţĭ, etc.

d). La cas de călcarea legilor ţĕreĭ.

CAPITOLUL VI.

Regulele Generale la judecarea persoanelor Bisericescĭ.

Art. 49. Delictele persónelor bisericescĭ contra datorinţelor chiămăreĭ lor, contra buneĭ orênduele bisericescĭ şi a conduiteĭ lor, pot a se urmări:

a). Dupĕ raporturile protoereuluĭ respectiv.

b). A orĭ-căruĭ din membriĭ cleruluĭ.

c). Dupŏ suplicele poporanilor, séŭ încunosciuțărilor din partea autorităților civile.

d). Dupŏ adnotațiunile din listele de conduită.

e). Dupŏ scirile, ce aŭ putut ajunge la Episcopul eparchiot pe orĭ-ce cale.

Art. 50. Persóna bisericéscă, acusată în verĭ-un delict grav, se suspendă din serviciul sĕŭ pĕnĕ la disculparea sea; însĕ se lasă și la chibzuirea Episcopuluĭ, décă trebue a se suspenda acusatul, séŭ nu, judecând dupre gravitatea casuluĭ și conduita precedentă a acusatuluĭ.

Art. 51. Episcopul priveghiază, ca cercetările să se facă cu esactitate și în terminele, stabilite de procedura judecățeĭ eparchiale.

CAPITOLUL VII.

Mesurile de penalitate și Corigere.

Art. 52. Mĕsurile de penalitate și corigere, ce se aplică de judecata eparchială persónelor bisericescĭ, sunt:

a) Lipsirea sânțiților servitorĭ de trépta ierarchică; éră a servitorilor bisericescĭ de serviciul lor;

b) Oprirea provisoriă de serviciŭ;

c) Depărtarea de la biserica, unde aŭ servit și înlocuirea cu altul;

d) Luarea ranguluĭ onorofic;

e) Canonisire provisorie la reședința archierĕscă;

f) Canonisarea cu metaniĭ;

g) Dojană aspră;

h) Observație.

Art. 53. Se supune lipsireĭ de trépta ierarchică uă persónă bisericéscă, déca s'a constatatŭ căḑută în vre uă faptă criminală.

Art. 54. Se lipsesce de trépta sea persóna bisericéscă, care va bate pe cine-va și maĭ ales de va fi făcut acésta în timpul oficiuluĭ divin (canonul 27 apostolic); de asemenea déca va produce scandal în biserică în timpul oficiuluĭ divin, prin cuvinte séŭ lucrărĭ necuviinciόse, carĭ ar fi împedicat urmarea oficiuluĭ.

Art. 55. Sfinţitul servitor, ce ar cuteza a sĕvêrși oficiul divin în biserică séŭ afară, fiind în stare de netrezie, pentru ântâia óră să se oprésca de lucrările preoțieĭ, pênĕ va da probe de îndreptare;

óră pentru a duoa óră să se opréscă cu desĕvêrşire (can. 42 apost.)

Art. 56. Persónele bisericescĭ, care prin cuvinte seŭ lucrărĭ necuviincióse, va arĕta nerespect cătrĕ casa luĭ Dumnedeŭ, cătrĕ sfintele eĭ objecte şi aşĕdĕmintele bisericescĭ, precum acele pentru posturĭ etc., ântâia óră i se aplică uă aspră dojană archieréscă, aducĕndu'ĭ aminte frica de Dumnedeŭ, sfinţenia loculuĭ şi însemnătatea chiămăreĭ séle. Dojana aspră se însocesce cu canonisire de metaniĭ, dupŏ chibzuirea Episcopuluĭ în biserică séŭ în casa archieréscă. La recidivă se opresce de servirea sfinţită de la 1—3 lunĭ, dupre cum se va socoti.

Neîndreptându-se nicĭ după acéstă certare, se va lipsi de locul, ce ocupă la biserică, pênĕ ce va da probe de definitivă îndreptare.

Tot asemenea se va urma cu clericul, carele, uitându-'şĭ datoria sea de persónă spirituală, se va amesteca în afacerĭ contrariĭ caractereluĭ sĕŭ spiritual, va propaga ură şi desbinare în societate, nesupunere la legĭ şi la ordinea sociale prin cuvinte, scrierĭ, participare la adunărĭ, ce ar tinde la resturnarea ordineĭ publice.

Art. 57. Preotul, care din neîngrijire cătrĕ datorinţa chiămăreĭ, séle, va lăsa să móră pruncul fără botez, saŭ bolnavul fără sfânta cuminicătură, cerută de el, se lipsesce de parochia aceea, la care se află.

Art. 58. Preotul, care se va dovedi, că a cerut plata nelegale, séŭ peste buna voinţă a crestinilor, pentru sĕvêrşirea sfinţitelor servirĭ, se lipsesce de parochia acea, unde se află.

Art. 59. Nicĭ uă persónă bisericéscă, dovedită în fapte contrariĭ castităţeĭ şi sanctităţeĭ taineĭ căsătorieĭ, nu maĭ póte rĕmânea în tagma bisericéscă.

Art. 60. Persóna bisericéscă, care se va dovedi, supusă beţieĭ, pentru ântâia óră se opresce de servire de la 2—3 lunĭ. Déca nu se va îndrepta se lipsesce de parochiă.

Art. 61. Preotul, ce va sĕvêrşi taina cununieĭ în ver-un mod nelegiuit, cade sub judecata bisericéscă.

Art. 62. Persónele bisericescĭ, care dupŏ tênguirile enoriaşilor, se vor dovedi, că nu'şĭ împlinesc datorinţele chiămăriĭ lor, care contra legilor, se amestecă în afacerĭ, ce nu privesc servirea bisericéscă, şi turbură liniscea comună, să se strămute la altă enoriă, după ce maĭ ântâiŭ li se va aplica dojana cuvenită, dinpartea Episcopuluĭ

eparchiot. Décă şi la altă enoriă ar repeti aceleaşĭ urmărĭ, atuncĭ să se lipséscă de parochie.

Art. 63. Preotul canonisit cu oprire de serviciŭ, în timpul oprirĭĭ, se folosesce numaĭ de jumĕtate din venitul bisericesc şi din salariul sĕŭ, éră cea-altă jumĕtate se dă preotuluĭ ce'ĭ ţine locul.

Art. 64. Nicĭ într'un cas nu se póte aplica uneĭ persóne bisericescĭ altă pedépsă, afară de cele prevĕdute la art. 52.

Art. 65. Episcopul eparchiot, chibzuind după împregiurărĭ binecuvêntate, póte micşura pedépsa, opinată a se aplica ver-uneĭ vinovaţiĭ.

Art. 66. Preotul, ce posedă ver-un rang onorific, cădênd sub judecată pentru călcare de disciplină bisericéscă, perde rangul, ce 'l-a avut. Se lasă însă Episcopuluĭ eparchiot latitudinea, de a conforma aplicarea acesteĭ penalităţĭ cu gravitatea culpeĭ.

Art. 67. Pe temeiul canónelor bisericescĭ, (Sinod II, can. VI), în cestiunile atingĕtóre de serviciile bisericescĭ şi de disciplină, nu este permis nicĭ uneĭ persóne din cler a năzui la altă judecată, afară de cea bisericéscă. Cine s'ar crede nedreptăţit la instanţa I-ia eparchială, are drept de apel la sfântul Sinod. Cine nu s'ar supune judecăţeĭ bisericescĭ şi o ar defăima pênĕ în ultima instanţă, acela se esclude singur din cler.

Acest regulament s'a votat în unanimitate de cătrĕ sfântul Sinod al sfinteĭ bisericĭ autocefale ortodoxe române, în şedinţa sea de la 22 Maiŭ, anul 1873.

Preşedinte, **Nifon Mitropolitul Ungro-Vlachieĭ.**

(L. Sig.)

Ministrul nostru secretar de Stat la departamentul Cultelor şi instrucţiuniĭ publice este însărcinat cu aducerea la indeplinire a decretuluĭ de facià.

Dat în Bucurescĭ, la 7 Iuniŭ 1873.

CAROL.

Ministru secretar de Stat la departamentulŭ
Cultelor şi instrucţiuneĭ publice.
CHR. TELL.

No. 1,183.

DESPRE

ORIGINEA SI CHARACTERUL RUGACIUNILOR BISERICESCI

Precum în genere Biserica actuală nu este decât desvoltarea Bisericeĭ primitive, asemenea şi Cultul divin, ast-fel precum este astă-ḑĭ, nu este decât desvoltarea elementelor şi a începuturilor ce existau deja în Biserica primitivă. Elementele cultuluĭ chreştin se afla deja în timpurile Apostolice şi în sfânta Scriptură, fiind date de însuşĭ Domnul nostru Iisus Christos şi de Apostoliĭ seĭ. Din aceste elemente sunt de menţionat maĭ cu deosebire următórele: predica, citirea sfintelor Scripturĭ, cina Domnuluĭ, cănterile sacre şi rugăciunea. De uă cam dată vom vorbi numaĭ despre acest din urmă element al Cultuluĭ divin, despre rugăciune.

Nu numaĭ în legea cea vechiă, ci în tóte religiunile, rugăciunea constituia un element essenţial, elementul cel maĭ principal al cultuluĭ divin, ceea ce este fórte natural, fiind-că rugăciunea este expressiunea cea maĭ immediată a sentimentuluĭ religios. La cultul chreştin rugăciunea are asemenea uă importanţă eminentă, şi este în genere sufletul vieţeĭ chreştine. Rugăciunea chreştină însă se deosibesce de rugăciunile celor-lalte religiunĭ în acelaşĭ grad, precum chreştinismul în genere se deosibesce de cele-lalte religiunĭ; ea este cu atât maĭ sublimă şi maĭ perfectă, cu cât idea chreştină despre Dumneḑeŭ este maĭ perfectă de cât cele-lalte doctrine religióse nechreştine.

Un punct principal, prin care se arată absoluta superioritate a rugăciuniĭ chreştine este că acésta nu este mărginită nicĭ într'un loc óre-care, nicĭ într'un timp determinat, ca cum ar fi un loc saŭ un timp maĭ sfânt sau maĭ propriu pentru rugăciune. Dumneḑeul chreştinilor este spirit, care este presinte pretutindinea. Lumea

întrégă este templul luĭ; cerul este thronul seŭ, şi pămêntul aşternut al piciórelor luĭ; de aceea chreştinul îĭ póte adressa rugăciunea sa în orĭ-ce loc. Acest character maĭ perfect al rugăciuniĭ chreştine 'l a aratat deja Domnul nostru în convorbirea sa cu muierea din Samaria, ḑicênd : « Muiere, crede mie, că va veni timpul când nicĭ în muntele acesta, nicĭ în Ierusalim nu vě veţĭ închina tatăluĭ. Voĭ vě închinaţĭ, căruĭa nu sciţĭ; noĭ ne închinăm căruĭa scim . . . Va veni timpul şi acum este, când închinătoriĭ ceĭ adevěraţĭ se vor închina Tatăluĭ cu duhul şi cu adevěrul.» (Ioan 4, 21—24). «Chrestinul, ḑice St. Ioan Chrystostom, « nu se uită la *locul*, ci la *modul* rugăciuniĭ » (1). « Unde vě adunaţĭ voĭ? » întrebă prefectul din Roma pe sfântul Justin, şi acesta respunse : « Unde fiă-care vrea şi póte. Voĭ într'adevěr credeţĭ, că noĭ toţĭ ne adunăm într'un loc, însă nu este aşa; căcĭ Dumneḑeul chreştinilor nu este mărginit prin nicĭ un locŭ, ci, ca unul care este invisibil, umple cerul şi pămêntul, şi de aceea 'l rugăm şi 'l lăudăm pretutindinea. » (2). Asemenea şi Tertullian accentuéză acéstă deosebire a rugăciunilor chreştine ḑicênd : « Noĭ ne rugăm în orĭ-ce timp, şi în orĭ-ce loc, dupě cum o cere opportunitatea, saŭ chiar necessitaţea. Căcĭ de sigur n'aŭ făcut în contra prescripţiunilor nicĭ Apostoliĭ (Petru şi Ioan), cari saŭ rugat în temniţă, în faţia păzitorilor, nicĭ Pavel, care a sěvêrşit eucharistia în corabie înaintea tutoror » (3). Fórte frumos arată St. Chrysostom într'un minunat discurs al seŭ, cum rugăciunea chreştină se deosibesce cu totul de rugăciunile Iudeilor, şi de cele pagâne, pentru că aceea nu consistă în observarea de semne şi ceremoniĭ exterióre, ci este curat spirituală. Dupe ce acest mare orator al Bisericeĭ a arătat necessitatea rugăciuniĭ, respunde la uă obiecţiune, ce i s'ar putea face, adică cum că un om din lume care este occupat la tribunal, nu póte să alerge la biserică de multe orĭ pe ḑi, pentru ca să 'şĭ facă rugăciunea. « Din contra », ḑice St. Chrysostom, acésta este possibil şi fórte uşor. Căcĭ chiar décă nu este uşor de a merge la biserică, însă déca eştĭ silit a fi la tribunal, tu poţĭ să te rogĭ stând înaintea uşeĭ; pentru că nu este atâta trebuinţă de voce, ci de inimă; nu de mânĭ întinse, ci de minte

(1) Homil. II. I. Tim.
(2) Acta Justin. Martir. et Socior
(3) De orat. c. 24.

attentă; nu de uă posițiune óre care a corpuluĭ, ci de cugetărĭ drepte. Așa dar să nu ne scusăm cu pretextul, cum că nu este în apropiere uă casă de rugăciune, căcĭ darul Sfântuluĭ Spirit ne-a făcut pe noĭ înșine temple ale luĭ Dumnedeŭ. Decĭ în tóte privirile ne este ușor a face rugăciunile nóstre, pentru că cultul nostru nu este așa precum a fost maĭ nainte la Iudeĭ, care avea multe ceremoniĭ exterióre, și cerea multe lucrurĭ. Atuncĭ acela, care voia să se róge, trebuia să alerge la templu, să 'șĭ cumpere un porumbel, să întrebuințeze lemne și foc, să aibă un cuțit și să observe multe alte asemena prescripțiunĭ. La noĭ însă nimic din tóte acestea, ci orĭ unde aĭ fi, aĭ altarul cu tine; tu însuțĭ eștĭ și preotul și altarul și sacrificiul (1). Căcĭ unde veĭ fi, tu poțĭ ridica altar, ajunge numaĭ să aĭ uă inimă curată. Nu te împedică locul, nicĭ timpul nu te opresce; ci chiar décă nu îngenuchĭ și nu 'țĭ bațĭ peptul, și nu ridicĭ mânile către cer, când aĭ numaĭ voință ferbinte, aĭ tot ce trebue pentru rugăciune. Uă femee, deși occupată cu torsul, póte să se uĭte la cer, și să se róge cu ferbințélă la Dumnedeŭ. Asemenea și un bărbat fiind la piață saŭ pe drum, totușĭ póte să 'șĭ facă rugăciunea. Un altul șéde în prăvălia sa și cóse peĭ; tosușĭ póte să ridice inima sa la Domnul. Sclavul, pe când cumpĕră și alérgă în sus și in jos, și stă în bucătăria, nu póte să mérgă la biserică; el póte însă să facă rugăciunea sa din tótă inima. Luĭ Dumnedeŭ nu-ĭ este rușine de loc; el cere un lucru numaĭ: voință ferbinte și inimă înfrântă. Nu e trebuința de miscărĭ ale membrilor, nicĭ de locurĭ și timpurĭ opportune, ci numaĭ de curățenia inimeĭ » (2).

Uă altă deosebire, și ceea ce imprimă rugăciuniĭ chreștine un caracter cu totul special, este acésta, că rugăciunea chreștină se face în numele luĭ Christos, și de aceea se adresséză către Tatăl, către tatăl nostru; căcĭ prin Christos noĭ am dobândit dreptul de a ne numi fiĭ aĭ seĭ (Ioan I, 12). In legea vechiă nicĭ un închinător nu se adresséză la Dumnedeŭ Tatăl; a numi ast-fel pe Dumnedeŭ

---

(1) Cum că rugăciunea este de considerat ca un sacrificiu și că prin urmare fiă care credincios în acéstă privința este un preot, este uă theoriă fórte plăcută sfinților părințĭ. Ast-fel s. p. Tertullian dice: «Noĭ suntem închinătoriĭ ceĭ adevĕrațĭ (după Ioan 4, 23) și adevĕrațiĭ preoțĭ carĭ, rugându-ne cu Duhul, offerim rugăciunea nóstră, ca singurul sacrificiu plăcut luĭ Dumnedeŭ».

(2) La Anna Serm. IV.

este un merit al credinţeĭ în Christos (Cyprian şi alţiĭ). Creştinul se rógă luĭ Dumnedeŭ cu uă încredere a unuĭ fiiu, cu uă deplină condiţiune, că Tatăl va priimi bine rugăciunea sa, căcĭ ast-fel a dis Domnul: « Pênĕ acum n'aţĭ cerut nimic întru numele meŭ; cereţĭ şi veţĭ lua, ca bucuria vóstră să fiă deplină » (Ioan 16, 24). Pentru ca rugăciunèa însă să fiă bine priimită de Dumnedeŭ, trebue ca viaţa întrégă a chreştinilor să fiă sfântă; viaţa întrégă să fiă uă rugăciune continuă. La cuvintele Apostoluluĭ Pavel (I, Thessal. 5, 17): « rugaţi-vĕ neîncetat », St. Augustin observă, că Apostolul nu înţellege aci închinăciunĭ necontenite şi rugăciunĭ din gură, ci rugăciunĭ din inimă, saŭ iubirea de Dumnedeŭ. Asemenea şi la cuvintele Psalmistuluĭ (Psalm. 33): « Bine voiŭ cuvênta pre Domnulŭ în tótă vremea », St. Augustin dice: « Cine ar putea să laude pre Domnul în tótă vremea? Eŭ îţĭ voiŭ da un midloc, cum să poţĭ tu lăuda pre Dumnedeŭ în tótă vremea, numaĭ décă veĭ voi: fă drept ceea ce facĭ, şi prin acésta aĭ lăudat pre Dumnedeŭ ». St. Basiliu asemenea dice: « Neîncetat te veĭ ruga, nu prin vorbe, ci décă prin purtarea ta te veĭ uni cu Dumnedeŭ· ast-fel în cât viaţa ta să fiă uă rugăciune continuă şi neîntreruptă » (1). Aceeaşĭ ideă o exprimă şi Origen, cerênd ca întréga viaţă a chreştinilor să fiă uă mare rugăciune continuă, ast-fel în cât rugăciunea propriu disă să fiă numaĭ uă parte din aceea » (2).

Dupe aceste observaţiunĭ generale asupra characteruluĭ rugăciuniĭ chreştine, vom vorbi 1) despre timpul rugăciunilor; 2) despre differitele formulare de rugăciunĭ; 3) despre posiţiunea corpuluĭ, precum şi de câte-va alte obiceiurĭ în timpul rugăciuniĭ; în fine 4) vom vorbi în scurt şi despre semnul cruciĭ.

1. Despre timpul rugăciunilor.

Am vĕdut maĭ sus că pentru chreştinĭ orĭ-ce timp este bun şi opportun pentru rugiunè, şi că viaţa întrégă a chreştinuluĭ trebue să fiă uă rugăciune continuă. Şi într'adevĕr ast-fel se vede că a şi fost viaţa chreştinilor în vechime uă rugăciune continuă, chiar în strictul sens al cuvêntuluĭ. Ast-fel, dupe Tertullian, chreştiniĭ o con-

(1) Homil. în Martir. Julitam, § 4.
(2) De orat. 12.

sideraŭ ca uă crimă, să lasse să trécă uă ḑi fără rugăciune (1); éră după Cyprian, chreştinii Sfinţiaŭ chiar fiă care oră prin rugăciunile lor (2). La orĭ-ce situaţiune a vieţeĭ, la orĭ-ce lucrare, la orĭ-ce întreprindere seriósă, chreştinii îşĭ făceaŭ rugăciunile lor. Aşa s. p. la alegerea Apostoluluĭ celuĭ noŭ (Fapt. Apost. 1, 24) şi a Diaconilor (Fapt. Apost. 6, 6); la trimitterea Apostoluluĭ Pavel şi a luĭ Barnaba la păgânĭ (Fapt. Apost. 13,3); în casurĭ de pericolŭ (Fapt. Apost. 12, 5), şi în maĭ multe alte împrejurărĭ.

Dupe consiliul dat de Apostolul Pavel care ḑice (I Corinth. 10, 31): « orĭ de mâncaţĭ, orĭ de beţĭ, orĭ altŭ ceva de faceţĭ, întru slava luĭ Dumneḑeŭ să le faceţĭ », era un obiceiŭ general al chreştinilor din vechime, de a se ruga înainte de a se pune la masă, precum şi dupĕ masă. « Nu se cuvine credinciosuluĭ », ḑice Tertullian, « a se pune la masă, saŭ a se scălda, înainte de a fece rugăciunea sa; îngrijirea şi hrana spirituluĭ trebue să mérgă înainte de îngrijirea şi hrana corpuluĭ. Ânteiŭ cele cereştĭ, şi pe urmă cele pămênteseĭ » (3). Asemenea vorbesce şi St. Chrysostom despre datoria chreştinuluĭ de a se ruga după masă. « Ar fi curios », ḑice el, « ca, pe când servitoriĭ noştri, décă le dăm ceva din bucatele nóstre, se depărtéză mulţumindu-ne noă, éră noĭ, cari ne bucurăm de atâtea bunătăţĭ, să nu facem acéstă onóre luĭ Dumneḑeŭ, maĭ ales când prin acésta noĭ ne am procura uă maĭ mare assiguritate. Căcĭ acolo unde este rugăciunea, este şi harul Sfântuluĭ Spirit, şi tótă puterea spiritelor cellor relle dispare. Acela, care se prepară pentru rugăciune, nu cutéză să vorbéscă ceva rĕŭ, chiar în timpul meseĭ; éră décă ar vorbi rĕŭ, îndată se va căi pentru acésta. De aceea cu rugăciune trebue să ne punemŭ la masă, şi cu rugăciune să ne sculămŭ » (4). Sfinţiĭ părinţĭ recomandă chreştinilor maĭ cu deosebire, de a se ruga nóptea în linisce. « Şi tot-d'auna », ḑice St. Chrisostom, « trebue să ne rugăm la Dumneḑeŭ, maĭ mult însă trebue să facem acésta, când sufletul nostru este în linisce. Căcĭ décă cugetăm la Dumneḑeŭ ḑioa, cugetarea acésta dispare curênd din sufletul nostru, din causa grijelor şi neodihnelor; nóptea însă ne putem

(1) De orat. c. 10.
(2) De orat. dom. c. 27.
(3) Apologet. c. 30.
(4) Homil. II la Annam.

gîndi tot-d'auna la Dumnedeŭ, fiind-că sufletul nostru este în pace şi linisce. Psalmistul dice : « vorbițĭ în inimele vóstre întru aşternuturile vóstre. » (Psalm. 4). Este adevĕrat cum că şi dioa trebue să vĕ occupaţĭ cu asemenea cugetărĭ; însă fiind-că sunteţĭ cu grijă şi distraşĭ prin lucrările celle pămêntescĭ, gîndi-ţi-vĕ la Dumnedeŭ cel puţin în aşternuturile vóstre » (1). Despre rugăciunile de nópte ale chreştinilor avem şi mărturiile luĭ Cyprian (2), Tertullian (3) şi maĭ multĭ altiĭ.

De şi viaţa chreştinilor era, precum am vĕdut, în adevĕr uă rugăciune continuă, eraŭ însă şi ore destinate anume pentru rugăciune (orele canonice). Ast-fel de ore eraŭ, dupĕ obiceiul Israeliţilor, treĭ: adică, a treia, a şéssea şi a noua (saŭ precum numerăm noĭ timpul astadĭ: la 9 ore de dimineţă, la 12 şi la 3 ore după miédă-di). Chreştiniĭ puneaŭ numĕrul acestor ore în rapport cu sfânta Treime, éră la fiă care din elle da un sens chreştin. Eĭ se rugaŭ la ora a treia, pentru că atuncĭ, după Fapt. Apostol. 2, 15, Apostoliĭ fiind adunaţĭ aŭ priimit Sfântul Duh; la ora a şéssea, pentru că după Faptel. Apostol. 3, 1, în acea oră Apostolul Petru a făcut rugăciunea sa, în urma căreia el a avut vedenia despre mâncările celle curate şi celle necurate; în fine la ora a noa, pentru că în acea oră, după Fapt. Apostol. 3, 1, Apostoliĭ Petru şi Ioan s'aŭ suit în Biserică, pentru a face rugăciunea lor. In privinţa observăriĭ acestor ore Tertullian dice: «Despre timpul şi locul rugăciuniĭ nu este nimic prescris, afară numaĭ că trebue să ne rugăm în fie care timp şi în fie care loc (dupĕ I, Timoth. 2, 8). Cu tóte acestea însă, în privinţa timpuluĭ, n'ar fi de prisos de a ţinea unele ore fixe, adică pe acelea, care şi în viaţa ordinară deosibesc differitele părţĭ ale dileĭ: a treia, a şéssea şi a noua, care şi în sfânta Scripturĭ se menţionéză ca ore de rugăciune. Căcĭ deşi nu există nicĭ uă prescripţiune de a observa aceste ore, este însă bine de a fixa un asemenea timp, care să ne aducă a minte datoria nóstră şi care, ca uă lege, să ne chieme a părăsi un moment affacerile nóstre, pentru a împlini un asemenea serviciu. Ar trebui ca cel puţin de treĭ orĭ pe

(1) Homil. XIV.
(2) De orat domin.
(3) Apolog. c. 39. ad uxor. lib. II, c. 5.

ḑi (precum citim că şi Daniel a făcut după disciplina Israeliţilor (1) să facem rugăciunea nóstră, ca închinătorĭ aĭ Treimeĭ, închinându-ne Tatăluĭ, Fiuluĭ şi sfântuluĭ Duh» (2).

Pe lângă aceste treĭ césurĭ, maĭ era usŭ la chreştinĭ de a se ruga diminéţa şi séra: la începutul ḑileĭ şi al nopţiĭ. «Diminéţa», ḑice Cyprian, „trebue să facem rugăciunea nóstră, pentru ca prin acéstă matinală rugăciune să lăudăm învierea Domnuluĭ; éră când sórele apune şi ḑioa trece şi noĭ ne rugăm ca să reviă lumina asupra nóstră, atuncea noĭ ne rugăm pentru revenirea luĭ Christos, care ne va dărui harul lumineĭ celeĭ eterne (3). Asemenea şi St. Chrisostom ḑice: «Când vĕ deşteptaţĭ vorbiţĭ de El, Déca noĭ, la deşteptarea nóstră, ne ocupâm cu asémenea cugetărĭ, vom începe affacerile nóstre cu uă mare siguranţă. Décă ântêiŭ ne vom împăca cu Dumneḑeŭ prin rugăciunea nóstră, apoĭ nu vom maĭ avea nicĭ un inamic; şi chiar décă aĭ avea un inamic, tu 'l poţĭ despreţui, când Dumneḑeŭ este împăcat. Resbel şi vijăliă ne aştéptă în tóte ḑille la affacerile nóstre celle pămêntescĭ; de aceea avem trebuinţă de arme, şi uă armă puternică este rugăciunea» (4). Tertullianŭ numesce aceste rugăciunĭ, cea de diminéţa şi cea de séra, «rugăciunĭ legitime» (5). Din Constituţiunile Apostolice se vede că ca rugăciune de diminéţa se recita Psalmul 62 (ψαλμὸς ἑωθινὸς), éră séra psamul 140 (ψ. λυχνικὸς)

La Constituţiunile Apostolice maĭ figuréză ca uă oră canonică de rugăciune şi ora când cântă cocoşul. La cartea VIII, 34 se ḑice: « Faceţĭ rugăciunile vóstre diminéţa, la césul al treilea, al şésselea, al noulea, séra şi când cântă cocoşul. Diminéţa, — pentru a mulţumi luĭ Dumneḑeŭ, că a dat lumina, depărtând nóptea şi aducênd ḑioa; la césul al treilea, pentru că în acéstă oră Domnul a priimit de la Pilat sentinţa condamnăriĭ salle; la al şésselea cés pentru că în acéstă oră fu restignit Domnul; la al noulea, — pentru că atuncĭ, după restignirea Domnuluĭ, tóte s'aŭ cutremurat, indignate pentru îndresnéla nelegiuiţilor Iudeĭ, şi neputênd suporta desonórea făcută

(1) Daniil 6, 10: Daniil când a cunoscut că s'a scris porunca, a intrat în casa sa, şi avênd ferestrele deschise în foişorul către Ierusalim, şi de treĭ orĭ în ḑi îngenuchia şi se ruga şi se mărturisea înaintea Dumneḑeuluĭ sĕŭ, precum se obicĭnuise şi maĭ nainte a face.

(2) De orat. c. 24.

(3) De orat. c. 26.

(4) Homil. XIV.

(5) De orat. c. 26

Domnuluĭ; séra, pentru a mulţumi luĭ Dumnedeŭ că a trimis nóptea spre a ne odihni de ostenelele dilleĭ; când cântă cocoşul, pentru că acéstă oră anunţă venirea dilleĭ celeĭ nouă spre împlinirea faptelor lumineĭ. »

Pe lângă aceste şésse ore canonice s'aŭ maĭ adăogat pe urmă în monastirile din Mesopotamia şi Palestina încă uă oră, şi ast-fel s'aŭ făcut şépte ore. Eĭ aŭ făcut acésta, fŏră îndoélă, avênd în vedere Psalmul 118, unde se dice: «de şépte orĭ în di te am lăudat.» Aceste ore se observaŭ strict de toţĭ chreştiniĭ, adică nu numaĭ de clericĭ, ci şi de laicĭ; éră Cyprian dice, că pe lângă aceste ore, observate de la început, chreştinul are motive de a se ruga şi maĭ des (1).

Ne abţinem de a face aci uă comparaţiune între chreştiniĭ din vechime şi între ceĭ de astădĭ.

II. Despre differitele formulare de rugăciunĭ.

Sfântul Apostol Pavel menţionéză (II, Tim. 2,1) differite speciĭ de rugăciunĭ, fŏră a le characteriza maĭ de aprópe, ast-fel încât ne este greŭ de a stabili cu exactitate deosebirea lor. Lăssând însă aci la uă parte acéstă chestiune, ne vom mărgini numaĭ a cerceta décă în Biserica primitivă, pe lângă rugăciunile, ce improvisa fiă care chreştin (2), maĭ existaŭ şi formulare de rugăciunĭ, şi care aŭ fost acestea.

În Noul Testament nu se face nicĭ uă menţiune de asemenea formulare, şi de aceea s'a susţinut de uniĭ, cum că elle nicĭ n'aŭ existat pe atuncĭ. Din contra însă déca vom lua cuvintele din Math. 6, 9 în sensul cel maĭ apropiat, şi apoĭ din analogia obiceiurilor Israeliţilor, precum şi din unele formulare, care există încă astădĭ. ni se face, décă nu cu totul cert, cel puţin fórte probabile, că într'adevĕr aŭ existat asemenea formulare deja în timpurile Apostolice.

Este sigur că cartea Psalmilor era cartea principală a rugăciunilor. Noĭ am vĕdut deja maĭ sus, că, după mărturia Constituţiunilorŭ Apostolice, Psalmul 62 şi 140 se întrebuinţaŭ ca rugăciunĭ

(1) De orat, dom. c. 26.

(2) Acésta se dovedesce atât din St. Scriptură cât şi din mărturiele Sfinţilor Părinţĭ. Aşa s. p. din Tertullian, apolog. c. 39, unde se dice: fiă care laudă pe Dumnedeŭ, saŭ din Sf. Scriptură, saŭ din propria sa minte (vel de proprio ingenio).

de diminéţa şi de séra. Nu remâne nicĭ uă îndoélă, cum că asemenea şi la cele-l-alte ore canonice se întrebuinţaŭ psalmiĭ. Afară de acésta, noĭ avem despre întrebuinţarea psalmilor şi mărturia chiar a Sfântuluĭ Apostol Pavel (Ephes. 5, 19. Coloss. 3, 16.)

Afară de cartea psalmilor, chreştiniĭ fără nicĭ uă îndoélă, se serviaŭ de la început şi de acea formulă do rugăciune, despre care însuşĭ Domnul a învĕţat pe discipuliĭ seĭ. « Şi a fost când Domnul era la un loc rugându-se, după ce a încetat, a ḑis unul din uceniciĭ luĭ către dênsul : Dómne, învaţă-ne pre noĭ să ne rugăm, precum şi Ioan a învĕţat pre uceniciĭ luĭ. Şi le a ḑis lor : când vĕ rugaţĭ, ḑiceţĭ : Tatăl nostru, care eştĭ în cerurĭ etc. ». Luc. 11, 1, 2 Math. 6. Apoĭ décă Apostoliĭ însuşĭ aŭ cerut de la Domnul ca să-ĭ înveţe cum să se róge, este óre probabil că eĭ pe urmă aŭ uĭtat saŭ n'aŭ voit a se servi de rugăciunea ce el 'ĭ a învĕţat ? Cu tóte acestea s'a ḑis de uniĭ, cum că Domnul prin acea rugăciune n'a voit să procure discipulilor seĭ o formulă de rugăciune, ci să le arete numaĭ spirituluĭ, cum trebue să fiă uă rugăciune. Acéstă theoriă are uă mare probabilitate, şi devine cu atât maĭ probabilă, cu cât în scrierile din timpurile Apostolice, afară de Luc, 11 şi Math. 6, nu se face nicĭ uă altă menţiune despre rugăciunea Domnuluĭ. Din contra însă, décă vom lua în consideraţiune că deja în timpurile fórte vechĭ acéstă rugăciune era rugăciunea cea maĭ usitată şi generală a chreştinilor, uă rugăciune legitimă şi ordinară, precum o numesce Tertulian (1), saŭ uă rugăciune publică şi commună, precum se exprimă Cyprian (2) ; décă maĭ departe vom lua în consideraţiune, că nicĭ uă altă rugăciune nu era aşa de propriă pentru a servi chreştinilor de formular, ca rugăciunea Domnuluĭ, atât prin divina sa origine, cât şi prin forma şi coprinsul eĭ, apoĭ credem că nu ne remâne cea maĭ mică îndoélă, cum că în adevĕr acele cuvinte ale Domnuluĭ aŭ servit tot aşa de formulă de rugăciune, precum şi cuvintele sale (Math. 28, 19, 20) aŭ fost întrebuinţate la sevărşirea botezuluĭ. Tertuallian găssesce acéstă rugăciune a Domnuluĭ plină de înţelepciune ceréscă; « şi cum n'ar fi ceresc ceea ce este al Domnuluĭ Christos, care este cuvêntul luĭ Dumneḑeŭ şi duhuluĭ luĭ Dumne-

(1) De orat. c. 1. 10. 28. de fuga in persec. c 2.
(2) De orat. dom. c. 1.

ḑeŭ? » (1). Admirând bogăţia conţinutuluĭ acesteĭ rugăciunĭ, exprimată în aşa de puţine cuvinte, Tertullian o numesce uă prescurtare a întregeĭ Evangeliĭ (breviarium totius Evangelii) (2), şi o consideră ca începutul şi temelia tuturor rugăciunilor; ca uă rugăciune legitimă şi ordinariă, care trebue să precédă orĭ-ce altă rugăciune. « Ce sublimă rugăciune! însă nu e de mirat. Numaĭ Dumneḑeŭ putea să ne învețe, cum voesce, să ne rugăm luĭ. Ast-fel dar, instituită de el însuşĭ, şi însuflată de duhul seŭ, deja atuncĭ când eşia din divina sa gură, acéstă adevĕrat religiósă rugăciune, conform privilegiuluĭ ce are, se ridică la cer recomandând Tatăluĭ ceea-ce Fiul a învĕţat » (3). Cyprian, care numesce acéstă rugăciune a Domnuluĭ uă rugăciune cotidiană (din tóte ḑilele), admirând ca şi Tertullian, sublimitatea eĭ, ḑice : « Care rugăciune póte fi maĭ spirituală de cât aceea, pe care ne a dat'o însuşĭ Christos, de la care ni s'a trimis şi Sfântul Spirit? Care rugăciune póte fi maĭ adevĕrată înaintea Tatăluĭ, decât aceea, care fu pronunciată de propria gură a Fiuluĭ, care este adevĕrul? Aşa dar, a se ruga cineva alt-fel, de cât pre cum a învĕţat el, ar fi nu numaĭ uă nesciinţă, ci şi uă nelegiuire.

Déca noĭ vorbim către Tatăl cu acéstă rugăciune a Fiiuluĭ, noĭ cu atât maĭ bine vom fi ascultaţĭ. Şi fiind-că noĭ avemŭ pe Christos de midlocitor pe lângă Tatăl pentru pĕcatele nóstre, apoĭ, décă noĭ pĕcătoşiĭ voim a ne ruga pentru pĕcatele nóstre, trebue să ne servim de cuvintele Midlocitoruluĭ nostru. Căcĭ décă el ḑice : « Tóte câte veţĭ cere întru rugăciune în numele meŭ, vetĭ lua », — cu cât maĭ uşor vom dobândi noĭ acele lucrurĭ, pentru care ne rugăm chiar cu cuvintele luĭ Christos! » (4).

În fine maĭ observăm că acéstă rugăciune nu era cunoscută de cât numaĭ de chreştinĭ, ţinênduse secretă înaintea necredincioşilor. Chiar catechumeniĭ n'aveaŭ dreptul de a o recita, înainte de a se boteza. « Noĭ nu putem », ḑice St. Chrysostom, « să numim Tată pe Dumneḑeŭ, înainte de a spăla pĕcatele nóstre în sfânta apă a Botezuluĭ; ci când noĭ am eşit din apă şi am lepedat acea greutate a

(1) De orat. c. 1.
(2) Loc. cit.
(3) De orat. loc. cit.
(4) De orat. dom. c. 1.

păcatelor, atuncĭ ḑicem : Tatăl nostru, carele eştĭ în cerurĭ » (1). Este posibilŭ că acésta a fost una din causele pentru care nu se face menţiune de acéstă rugăciune în timpurile Apostolice.

Biserica Orientală a adăugat la finele rugăciuniĭ Domnuluĭ şi uă doxologiă « că a ta este împeraţia etc. », care doxologie are uă mare asemănare cu I Paralipom. 29, 11 : « a ta este mărirea şi puterea şi lauda etc ». Acest adaus s'a făcut aşa de timpuriŭ, încât a trecut, deja în seculul al patrulea, în manuscriptele sfinteĭ Scripture.

Din Sfânta Scriptura s'aŭ maĭ luat deja în biserica primitivă, încă câte-va alte formule scurte precum este :

1) *Alleluia*, un cuvênt hebraic, care însemnéză : *lăudaţĭ pe Iehova* (din allelu = lăudaţĭ, şi din ia, care este prescurtare din Iehova). Acest cuvênt se află în Vechiul Testament des, éră în Noul Testament numaĭ în Apocalypsul luĭ Ioan (cap. XIX), ca un strigăt de bucuriă. Cuvêntul alleluia se întrebuinţa fórte mult la cultul divin, maĭ ales în Biserica Orientală ; éră în Biserica occidentală s'a introdus maĭ târḑiŭ, pe la timpul luĭ Damas (an. 380). Pe când însă în Biserica orientală nu se considera exclusiv ca un strigăt de bucuriă, şi de aceea se întrebuinţéză şi în timpul postuluĭ celuĭ mare, precum şi în rînduéla înmormêntăriĭ biserica occidentală nu permitte, să se cânte în timpul postuluĭ, şi precum se scie, a fost şi acésta una din acusările, ce a făcut Patriarchul Mihail Cerulariu în contra bisericeĭ latine.

2) *Amin*, asemenea un cuvênt hebraic, cere se află fórte de multe orĭ, atât în Vechiul Testament, cât şi în cel Noŭ, şi însemnéză : *adevĕr*, saŭ *adevĕrat*, saŭ, *fiă*, *aşa să fiă*. În vechiul Testament era obiceiŭ de a încheia rugăciunile cu acest cuvênt, precum o vedem din Deuteron. 27, 14—26), unde se repetă de maĭ multe orĭ că « tot poporul va ḑice : *Amin* ». Acest obiceiŭ a trecut şi în Biserică deja din timpurile Apostolice (veḑĭ I Corirth. 14, 16). Asemenea se întrebuinţa cuvêntul amin şi la liturgiă, precum şi la administrarea sacramentelor.

Din care causă cuvintele amin şi alleluia s'a conservat în Biserică în forma lor hebraică, netraduse, o explcă Isidor, episcopul de Sevilla (636) astfel : « Cuvintele amin şi alleluia nu e permis a le

(1) Homil. 65.

traduce nicĭ în limba greacă, nicĭ în limba latină, nicĭ în verĭ uă altă limbă; Căcĭ aceste cuvinte sunt aşa de sfinte, în cât Ioan, în Apocalypsul sĕŭ ḑice, că în vedenia ce a avut, a auḑit glasurĭ de ape multe şi de tunete tarĭ, ḑicênd, amin şi alleluia (apocal. 19, 6), şi prin urmare ambele aceste cuvinte trebue să se pronuncie pe pămênt astfel, precum elle sună în cer. »

3) *Osana* saŭ maĭ bine *hosianna*. Şi acésta este asemenea un cuvênt hebraic = *decĭ ajută, dă ajutor*. Cu drept cuvênt acésta se póte numi cântarea cea maĭ primitivă a chreştinismuluĭ, pentru că cu acest strigăt triumfat fu priimit Domnul nostru la intrarea sa în Ierusalim (Math. 21, 9. Marc. II, 9, 10. Ioan 12, 13).

4) *Kirie eleïsson*, cuvinte greceseĭ = Dómne miluesce. Şi acéstă formulă a fost usitată deja din timpurile primitive ale Bisericeĭ. Uă asemenea expressiune se află deja în Vechiul Testament după traducţiunea cellor Şépte-ḑecĭ, asemenea şi în Noul Testament (Math. 9, 27. 15, 23, 20, 30. Marc. 10, 47).

Afară de aceste formulare, luate din sfânta Scriptură saŭ fixate de Biserică, maĭ existau şi alte rugăciunĭ făcute de ómenĭ particularĭ. Biserica însă a fost oprit întrebuinţarea lor, inainte de a fi aprobate de ómenĭ competenţĭ. Cele d'ântêiŭ formulare de rugăciunĭ la sevĕrşirea sacramentelor le găsim în Constituţiunile Apostolice, cartea II şi VIII. Aceste formulare s'aŭ desvoltat maĭ mult încă de către St. Basiliu şi St. Chrysostom, ale căror liturgiĭ s'aŭ introdus în tot Orientul şi s'aŭ tradus în maĭ multe limbĭ, precum şi în limba nóstră.

III. Despre posiţiunea corpuluĭ şi despre câte-va alte obiceiurĭ observate în timpul rugăciunilor.

La Israeliţĭ, precum şi la tóte popórele orientalĭ era obiceiŭ de *a sta în picióre* în timpul serviciuluĭ divin (1), şi acest obiceiŭ a trecul şi în Biserica chreştină. Chreştiniĭ staŭ în picióre, nu numaĭ în timpul rugăciuniĭ, ci şi după acésta. Tertullian combatte obiceiul unora, de a şedea immediat după rugăciune. Aceştia învocau în favórea lor un loc dintr'uă carte a luĭ Herma, numită Păstorul, care carte, după mărturia luĭ Tertullian însuşĭ se respecta de către chre-

(1) Ved. I, Imperat. 1, 26. Daniil 9, 20. Math. 6, 5 şi în maĭ multe alte locurĭ.

ştinĭ maĭ tot aşa ca şi Sfânta Scriptură. In acel loc din Păstorul dice Herma : « dupe ce am făcut rugăciunea, am şedut pe pat. » Pe acest loc basându-se aceia diceaŭ, că chreştinul după ce şĭ-a făcut rugăciunea stând în piciόre, pe urmă trebue să şédă. Din contra observă Tertullian, că noĭ nu suntem datorĭ a face tot ce din întêmplare a făcut Herma. « Apoĭ noĭ vedem », continuă Tertullian, « că în Păstorul nu se dă un ordin, ci este uă simplă historisire. Căcĭ alt-fel nu ne ar fi permis a ne ruga într'un alt loc, decât numaĭ unde ar fi şi un pat. Acel obiceiŭ (adică obiceiul de a şedea dupe rugăciune) este de condamnat ca un obiceiŭ al păgânilor, căcĭ numaĭ păgânii eraŭ obicĭnuiţĭ a şedea, îndată dupĕ ce adoraŭ idoliĭ lor stând. Afară de acésta acel obiceiŭ arată şi lipsa de respect către Dumnedeŭ. Păgânii înşuşĭ, décă ar avea puţină judecată ar trebui să înţellégă că, décă este deja neconvenabil a şedea înaintea uneĭ persóne, pe care o respectăm, cu atât maĭ nereligios este a şedea înaintea luĭ Dumnedeŭ celuĭ viŭ, maĭ ales că la rugăciune asistă şi ângerul; afară numaĭ décă noĭ nu voim a imputa luĭ Dumnedeŭ, că rugăciunea ne-a ostenit (1). Din acest loc vedem evident că obiceiul cel maĭ general era de a sta în piciόre atât în timpul rugaciuniĭ, cât şi dupĕ rugăciune. Chiar în timpul prediceĭ în multe locurĭ chreştiniĭ sta în piciόre. Ast-fel Constantin cel mare, de şi Eusebiu îl îndemna de a şedea, asculta predica stând, ca şi ceĭ-lalţĭ credincioşĭ. St. Augustin însă dice că ar fi maĭ bine ca chreştiniĭ să şédă în timpul prediceĭ, ca nu cum-va, maĭ ales ceĭ maĭ slabĭ, de ostenélă să nu maĭ pótă fi attenţĭ saŭ să fiă siliţi a pleca (2).

Un alt obiceiŭ al chreştinilor din vechime era de *a îngenuchia*, ceea ce este un symbol al căderiĭ nóstre în pĕcate, şi al umilinţeĭ nóstre înaintea luĭ Dumnedeŭ. Ingenuchiarea era de duoe felurĭ : cea simplă, care consta în a pleca numaĭ genuchile (genuflexio), şi cea maĭ severă, care consta în a se prosterne cu totul pe pămênt (humiprostratio). Ingenuchiarea se recomandă deja prin exemplul Domnuluĭ şi al Apostolilor, (vedĭ Luc. 22, 41. Fapt. Apostol 7, 59. 9, 40. 21, 5). Aşa dar credincioşiĭ în timpul serviciul divin, saŭ sta în piciόre, saŭ îngenunchia; este însă de observat că, pentru memoria învieriĭ luĭ Christos, îngenuchiarea era oprită în dillele de

(1) De orat. c. 12.
(2) De catechiz. rudib. c. 13

sâmbătă (afară de una) şi de duminică, precum şi în timpul între Pascĭ şi Cincĭ-ḑecime, când chreştiniĭ, după Tertullian, se abţineau nu numaĭ de îngenuchiere, ci şi de orĭ-ce semn de întristare (1). Asemenea şi al 20[lea] canon al conciliuluĭ din Niceia opresce sever îngenuchierea în duminică şi ḑillele cincĭ-ḑecimeĭ.

Maĭ puţin de cât îngenuchiarea era *plecarea capuluĭ*, usitată maĭ cu deosebire la priimirea binecuvêntăriĭ Episcopuluĭ.

Usul cel maĭ general (în contra usuluĭ Iudeilor) era de a face rugăciunea *cu façia spre Rĕsărit*, de unde vine lumina, atât cea fisică, cât şi cea spirituală. Asemenea şi Bisericele aveaŭ de obiceiŭ direcţiunea de la apus spre Rĕsărit; se găsesc însă şi excepţiunĭ.

Deja apostolul Pavel I, Corinth. 11 prescrie că bărbatul să fiă în timpul rugăciuniĭ *cu capul descoperit*, — cea ce era uă oposiţiune directă contra obiceiuluĭ Iudeilor şi un simbol al libertăţiĭ chreştine. Tot acolo apostolul Pavel prescrie şi despre femeĭ, că elle trebue să fiă cu capul acoperit. Acéstă prescripţiune se observă strict în timpurile antice, uă curiósă cértă însă s'a născut în privinţa acésta în timpul luĭ Tertullian. De obiceiŭ menţionata prescripţiune a luĭ Pavel se înţelegea numaĭ despre femeile celle măritate, éră nu şi despre fecióre, de acea acestea, în cea maĭ mare parte, eraŭ desvĕlite la cap. In contra acestuĭ obiceiŭ Tertullian a scris uă carte întrégă (de virginibus velandiscă, virginile trebue să se învălésca), căutând a demonstra, că Apostolul Pavel, ḑicĕnd *femeile* înţellege sexul feminin în genere, fără să facă verĭ uă deosebire între femeile celle măritate şi între fecióre.

Incrucişarea mânilor saŭ punerea mânilor la pept (complicatio manuum) în timpul rugăciuniĭ este un obiceiŭ întrodus maĭ târḑiŭ; cel puţin noĭ 'l vedem menţionat pentru ânteia óră la scrisórea Papiĭ Nicolae I către regele Bulgarilor (an. 850). Nicolae explică acest obiceiŭ ast-fel: « Noĭ găsim, ḑice el, » în Evangeliă, că se légă mânile şi piciórele ómenilor celor reĭ; şi ce alt lucru fac aceia, carĭ unesc mânile înaintea luĭ Dumneḑeŭ, de cât că ḑic Domnuluĭ: Dómne, nu lassa să ni se lege mânile, pentru a ne trimite în întuneric fiind că écă, eŭ însumĭ mi le am legat şi sunt gata a priimi

(1) De Coron. mit. c. 3.

pedépsa». După uă altă explicaţiune, unirea saŭ încrucişarea mânilor este un symbol, cum că spiritul nostru este concentrat la Dumnedeŭ şi nu e distras de alte cugetărĭ.

Mult maĭ vechiŭ şi maĭ general era obiceiul de a *ridica mânile* şi a le întinde tot-de-uă dată ca uă imitaţiune a restigniriĭ Domnuluĭ şi ca un semn de înalţare a inimeĭ inchinătoriuluĭ către Dumnedeŭ. Intre tóte posiţiunile possibilĭ ale corpuluĭ în timpul rugăciuniĭ, ridicarea mânilor şi a ochilor este, după Origen, cea maĭ potrivită şi maĭ convenabilă, pentru că este uă imagine a stăriĭ, în care trebue să fiă sufletul în timpul rugăciuniĭ.

Nu este de miratŭ că deja în timpurile antice se aflaŭ şi ómenĭ, pentru cari rugăciunea consta numaĭ în aceste semne exterióre şi cari de aceea întrebuinţaŭ aceste semne într'un mod exagerat, rugându-se în gura mare şi ridicândŭ mânile peste mesură. In contra acestor ómenĭ vorbosc de multe orĭ sfinţiĭ Părinţĭ. « Inainte de a înălţa mânile », dice Origen, « trebue să înălţăm sufletul; şi înainte de a ridica ochiĭ, trebue să ridicăm spiritul către Dumnedeŭ » (1). Asemenea vorbesce şi St. Chrysostom cu uă mare elocenţă, care ĭ este propriă. « Sunt maĭ mulţĭ cari, cu tóte sfătuirile nóstre, se pórtă aşa de inconvenabil în rugăciunile lor, încât, chiar décă corpul lor ar fi ascuns, însă prin gura lor fac cunoscut presenţa lor; aşa de tare strigă eĭ, şi prin gesturile şi strigătul lor se fac ridiculĭ. Dar nu vedeţĭ că chiar cerşetoriĭ dupe drumurĭ, décă strigă şi fac asemenea gesturĭ, desgustéză şi depărtéză pe ómenĭ; din contră décă tac şi staŭ într'un mod modest, atuncĭ attrag maĭ mult pe acela, care este în stare de a-ĭ milui. Aşa dar să facem rugăciunile nóstre nu cu gesturile corpuluĭ, nicĭ cu strigătul vociĭ, ci din inimă; nicĭ cu sgomot şi alarmă, şi pentru vederea ómenilor, încât să supărăm pe aprópele nostru, ci cu tótă modestia, cu inimă înfrântă şi cu lacrime interióre. Dar dicĭ, că simţĭ durere şi că nu poţĭ să nu strigĭ; apoĭ tocmaĭ acela, care simte uă mare durere, acela se închină ast-fel şi se rógă precum am dis. Şi Moise simţia durere, şi ast-fel se ruga, şi era ascultat. Şi Anna priimi tot ce a voit, fără să se audă vocea eĭ, fiind-că era inima eĭ, care striga (I Imper. 1, 13, 15). Éră Avel nu numaĭ tăcênd, ci chiar şi mort se ruga; şi

(1) De orat. 6.

sângele seŭ striga maĭ tare decât trômbiţa. Suspină şi tu, ca sfântul acela, nu te împedic. Sfişiă, precum a poruncit prorocul (Ioil 2, 13), inima ta, éră nu haina ta. Din fundul inimeĭ talle strigă către Dumnedeŭ, căcĭ: dintru adâncurĭ, dice, am strigat către tine, Dómne. (Psalm. 129, 1). Din întrul inimeĭ talle scóte vocea ta; fă, ca rugăciunea ta să fiă un mister; căcĭ nu te rogĭ la ómenĭ, ci la Dumnedeŭ, care este present pretutindinĭ, care te aude inainte de a vorbi tu; care cunósce secrtele inimeĭ talle » (1).

IV. Despre semnul crucĭĭ.

Semnul crucĭĭ stă în cea maĭ strînsă legătură cu rugăciunea. Intrebuinţarea luĭ este aşa de *vechiă*, încât încă în al doilea secul el era ca un usŭ, a căruĭ origine nu era cunoscută.

Cât de întinsă a fost întrebuinţarea semnuluĭ crucĭĭ, o vedem din maĭ multe mărturiĭ ale Sfinţilor părinţĭ. Ast-fel, s. p. dice Tertullian : La fiă-care pas şi mişcare, la intrare şi la eşire, când ne îmbrăcăm, când ne încălçăm, când ne scăldăm când ne punem la masă, când aprindem luminările, când ne culcăm, şi la orĭ-ce facem, însemnăm fruntea cu crucea » (2). Precum se vede chiar din acest loc al luĭ Tertullian, la început era numaĭ *fruntea*, pe care o însemnaŭ cu crucea, ca partea cea maĭ principală a corpuluĭ, şi pentru ca ast-fel să mărturiséscă în public pe Christos. Maĭ pe urmă însă se însemna şi *peptul* şi *gura*; acesta, fiind că din inimă vin cugetările celle relle; acésta, pentru că ea este organul, prin care se exprimă cugetările.

Din timpurile celle maĭ vechĭ se atribue semnuluĭ crucĭĭ uă mare *putere*, însă numaĭ când el se face cu credinţă şi încredere. Ast-fel s. p. dice St. Chrisostom : « Nu trebue să facem crucea numaĭ cu degitele, ci maĭ nainte cu voinţa şi cu uă mare credinţă. Căcĭ décă veĭ face ast-fel, nicĭ unul din spiritele celle necurate nu va putea sta lângă tine, vedênd arma, prin care el a priimit rana cea de mórte. Căcĭ décă noĭ, vĕdêndŭ locul, unde se execută ceĭ condemnaţĭ, tremurâm, închipuiţĭ-vĕ cum îĭ este diaboluluĭ, când vede arma, prin care Christos a sfărămat puterea luĭ » (3).

(1) Homil. 19 Math.
(2) De cor mit. c. 3.
(3) De missa lib. II

Obicînuit se facea semnul crucii cu *treĭ degite*, pentru a exprima credința în Sfânta Treime, și anume: cu degitul cel mare, cu cel arătător și cu cel de midloc; éră pe cele-lalte doue le închideaŭ, pentru a arăta cele două nature în Christos. Uniĭ, însă rar faceaŭ crucea și cu un singur degit; după heresia monofisiților însă, care, facĕnd crucea cu un degit, exprimaŭ heresia lor despre uă singură natură în Christos, Biserica a oprit acest mod de a face semnul crucii (1). Éră după heresia Monotheliților, mulți chreștiniĭ pentru a arăta celle doue voințe în Christos, faceaŭ crucea numaĭ cu două degite: cu cel mare și cu cel arătătoriŭ; din contra Armeniĭ fac crucea cu degitul arătător și cu cel de midĭloc. Intre noĭ orthodoxĭ și între latinĭ există în facerea crucii deosebirea acésta, că eĭ ântêiŭ, fac crucea cu tóte degitele, și al doulea, că pe când noĭ atingem ântêiŭ partea dréptă și pe urmă pe cea stîngă, eĭ fac contrariul, în modul monofisiților, cea ce s'a imputat latinilor de multe orĭ din partea Bisericeĭ orthodoxe. Maĭ nainte și latiniĭ faceaŭ de obiceiŭ crucea precum o facem noĭ, după cum o dovedesce Papa Innocentie; care recomandă acest mod, condamnând pe cel-lalt, care este usitat astădĭ la latinĭ (2).

Noĭ am vorbit pĕnĕ aci numaĭ de semnul crucii, care se face prin mișcarea mâneĭ (crux usualis), éră cât privesce crucea cea desemnată saŭ executată printr'uă materiă (crux exemplata), vom vorbi într'un alt loc.

Dr. Zotu.

(1) Homil Math. 44 al45

(2) Suiceri, Thesaurus sub cuvêntul σταυός.

DUMINICA A PATRU-SPRE-DECEA DE LA LUCA

LA 1 DECEMBRE 1874.

Orbirea sufletéscă este maĭ rea de cât orbirea trupéscă.

Fraţilor!

Este destul să cunóscă cine-va motivele ce a avut Iisus Christos când şĭ-a propus de a se face om, pentru a se convinge, că el când a făcut atâtea vindecărĭ miraculóse, avea alte intenţiunĭ de cât acelea de a libera pre bolnavĭ de bólele ce îĭ chinuia. Noĭ ne vom încredinţa despre acest adevĕr, déca vom observa, că adesea când se presentaŭ bolnavĭ la Mântuitorul, el începea prin a le dice: «Iartă-se ţie pĕcatele tale.» Să observăm încă, că Iisus Christos era adesea încungiurat de ómenĭ pĕcătoşĭ; el şedea cu dênşi la masă, îĭ instruia, îĭ convertea. Fariseiĭ îĭ imputa pentru acésta; iar el le respundea, că Fiiul omuluĭ a venit să caute óia cea perdută, să mântuéscă pre pĕcătoşĭ. Aşa dar Iisus Christos a venit maĭ cu osebire să vindece sufletele de bóla pĕcatuluĭ. Tóte miracolele saŭ minunile cele strălucite, care ne sunt raportate în Evangelie, trebue privite ca instrucţiunĭ importante ce el ne dă, pentru a ne învăţa, că noĭ ca pĕcătoşĭ ce suntem purerea, trebue să alergăm la dênsul, spre a ne curăţi; că-cĭ el este «Mielul luĭ Dumnedeŭ, cel ce ridică pĕcatele lumiĭ». Acesta este folosul ce voĭ trebue să trageţĭ din surprindĕtorul miracol ce audirăţĭ citindu-se în Evangelia cea de astădĭ.

Orbul din Evangelia de astădĭ, considerat, ca orb, saŭ ca cerênd dela Domnul să'l facă să vadă, saŭ ca dobân-

dind ceea ce cere, ne dă ocasie de a face treĭ reflexiunĭ, care intereséză şi privesc pe toţĭ creştiniĭ; că-cĭ noĭ îĭ vom grupa în pĕcătoşĭ, în penitenţĭ, şi în drepţĭ saŭ pocăiţĭ: decĭ, orbul Evangelieĭ, în orbia luĭ, este imaginea pĕcătoşilor împetriţĭ în pĕcate; în ceea ce face de a'şĭ dobândi lumina, el este modelul penitenţilor saŭ pocăitorilor, cari se silesc de a eşi din întunericul pécatelor lor; şi în ceea ce se petrece după ce şĭ-a căpĕtat lumina, el este exemplul Drepţilor saŭ pocăiţilor, carĭ aŭ reintrat în graţia divină după curăţirea de pĕcate.

I. Evangelia de astădĭ ne spune, că pe când Iisus se apropia de Ierihon, un orb şedea lângă cale şi cerşa: tocmaĭ după aceste treĭ semne vom putea recunósce pe un Creştin împetrit în pĕcate; că-cĭ 1° el este orb «un orb»: 2° el şéde liniştit «şedea lângă cale»: 3° el este redus la a cerşi «şi cerşa».

Orbia spirituluĭ, adecă a sufletuluĭ, este o urmare naturală a pécatuluĭ celuĭ din obiceiŭ, pe care timpul ce slăbesce tóte lucrurile îl întăreşce din ce în ce tot maĭ mult, şi de care pĕcătosul îşĭ creează o neputinţă de a se desbăra, din causă că tot déuna şĭ-a făcut o necesitate de a'l comite. Corumpêndu-şĭ cine-va voinţa, se suppune patimeĭ; suppuindu-se patimei, se suppune obiceiuluĭ; şi neîmpotrivindu-se obiceiuluĭ, se suppune necesităţiĭ de a remănea în pĕcat. Find că, pe de o parte, neştine iubesce ceea ce face plăcere, iar pe de altă parte, neputênd suferi mustrările de cuget, care amestecă tot-déuna amărîciune în cele maĭ dulcĭ plăcerĭ ale vieţeĭ, ce face cine-va pentru a'şĭ conserva şi pécatul, şi a depărta tot o dată şi aceea ce aduce amăriciune? Neştine începe cu a se îndoi că ceea ce tot-déuna s'a socotit de pĕcat, este un adevĕrat pécat; însă în loc de a se adresa la un confesor saŭ duhovnic înţelept, neştine întrébă pe glóta de pĕcătoşĭ, carĭ se tăvălesc în aceeaşĭ mocirlă a pĕcatelor, şi respunsul este negreşit după plac. Ast-fel se justifică

şi se încuragiază de glóta cea mare a pĕcătoşilor toţĭ, cărora le place a se îndoi, că cutare saŭ cutare lucru este pĕcat: însă Mântuitorul Christos a surpat maĭ de nainte acest slab pretest, ḑicênd că calea pe care merg ceĭ mulţĭ în lumea acésta duce la peire vecĭnică.

Dar precum «Un adânc chiamă un alt adânc» asemenea şi un pĕcat învechit nu lipsesce de a ne face să cădem pe nesimţite în alte crime atât de enorme şi grosolane, în cât nu se maĭ pot pospăi cu asemenea preteste absurde, şi atuncĭ, pentru a înnăbuşi mustrările cugetuluĭ, neştine alérgă la un midloc şi maĭ cutezător, ridicându-se în judecător şi examinator scrupulos al legiĭ luĭ Dumneḑeŭ, nu însă cu ochiĭ credinţeĭ, ci cu aĭ raţiuniĭ celeĭ depravate: şi fiind că Iadul este o idee teribilă, de care nicĭ îndobitocirea cea maĭ grósă nu o póte şterge, pĕcătosul ajunge la cutezătórele conclusiĭ, saŭ ḑicênd că sufletul móre cu trupul împreună, saŭ ḑicênd că este cu neputinţă ca un pĕcat de un moment să fie pedepsit cu chinurĭ vecĭnice de către un Dumneḑeŭ bun şi drept: şi ast-fel, începĕnd dela a se îndoi, neştine sfêrşasce la a nu maĭ crede nimic.

Indată ce un asemenea creştin a isbutit a'şĭ scóte ochiĭ sufletuluĭ, ca să nu maĭ véḑă prăpastia, el se bucură atuncĭ de o linişte, care nu maĭ este turburată nicĭ de remuşcările trecutuluĭ, nicĭ de frica viitoruluĭ, «Un orb şedea». Există o pace, pe care o dă virtutea, şi care este fructul uneĭ bune consciinţe; dar este o altă pace, pe care o nasce orbia pĕcatuluĭ. Mântuitorul lumiĭ a vorbit Apostolilor sĕĭ despre aceste două felurĭ de pace, când era aprópe a se da la mântuitórele Patimĭ, ḑicêndu-le: «Pace las voĕ, pacea mea daŭ voĕ: nu precum lumea dă, eŭ daŭ voĕ» (Ioan. 14, 27); adecă, eŭ nu vĕ daŭ pacea lumiĭ, pace amăgitóre, care tinde, ḑice Gură de aur, spre a face pre om să se bucure maĭ liniştit de mincinósele plăcerĭ ale vieţeĭ, a depărta din memoria sa tot

ce'ĭ póte pricinui întristare, a'l face «să înghiţă nelegiuirea ca apa» (Iob. 15, 16.), şi a'l aduce în stare de a ḑice, pentru a se întări în acea pace falsă: «Am pêcătuit, şi ce rĕŭ m'a ajuns? Domnul întârḑie a pedepsi crima» (Sirach. 5, 4).

Să ne temem, fraţilor, de asemenea linişte, care ne face să călcăm pe florĭ, dar pe florĭ care ascund prăpastiă cea maĭ grozavă; care ne acopere ochiĭ, ca să nu vedem chinurile ce ne astéptă, şi care ne pun afară de putinţa de a le evita. «Cerceta-voiŭ întru mênia mea, ḑice Domnul, pe aceia cari se odihnesc pe liniştea lor, ca vinul pe drojdia sa, şi care ḑic întru inimele lor: Dumneḑeŭ nu face nicĭ bine nicĭ rĕŭ: cerceta'ĭ-voiŭ, şi'ĭ voiŭ turbura întru mênia mea» (Sofonia. 1. 13); şi atuncĭ, vaĭ! atuncĭ turburarea, plânsul şi disperarea vor urma pacea şi liniştea pĕcătoşilor. Să rugăm pre Domnul, ca să lumineze pre ceĭ ce dorm liniştiţĭ întru întunerecul şi umbra morţiĭ, şi să'ĭ aducă la calea păciĭ sale, tăcĕndu'ĭ să umble ca fiĭ aĭ lumineĭ; să'l rugăm să le turbure mincinósa pace şi linişte a pĕcatuluĭ, şi să'ĭ facă să'şĭ cunóscă adevĕrata miserie în care se află.

Căcĭ ce póte fi maĭ miserabil şi maĭ ticălos de cât un pĕcătos împetrit în pécate? Orbuluĭ din Evangeliă îĭ lipsea tóte, dar el îşĭ cunoscea lipsa ce avea, şi cerea milostenie, pentru a'şĭ procura cele de trebuinţă; iar un pĕcătos înpetrit crede că de nimic nu are trebuinţă: însă Evangelistul Ion, îĭ spune în Apocalipse (cap. 3, 17): «Tu ḑicĭ că eştĭ bogat, şi n'aĭ trebuinţă de nimic, şi nu sciĭ că tu eştĭ cel maĭ ticălos şi vrednic de milă şi sărac şi orb şi gol». In adevĕr el este gol de tóte graţiile saŭ darurile divine, care singure merită numele de bunurĭ, şi el nu are nicĭ măcar dorinţa de a le cere dela Dumneḑeŭ, precum făcea orbul de lângă cale. Decĭ dar, orbul din Evangelie, considerat în orbia sa, este figura pĕcătoşilor celor învîrtoşaţĭ în pĕcate; dar el este tot o dată

şi modelul penitenţilor saŭ al celor ce cugetă a se pocăi şi a eşi din întunerecul pĕcatuluĭ.

II. Treĭ virtuţĭ principale sunt trebuinciós se unuĭ penitenţ, care voesce să céră dela Dumneḑeŭ ajutorul graţieĭ divine, pentru a eşi din întunerecul pĕcatelor sale: credinţă, rugăciune, stăruinţă. De voim să ne înturnăm la Domnul, trebue să luăm de călĕuză pe orbul cel din Evangelie, pentru că la dênsul vedem strălucind aceste treĭ virtuţĭ. In adevĕr, luĭ i se spune că Iisus Nazarenénul trece, şi el îl chiamă «Iisus Fiiul luĭ David»; eată credinţa luĭ; el îĭ cere să aibă milă de dênsul «miluesce-mĕ»; eată rugăciunea luĭ: uni voescŭ să'l facă să tacă, si el maĭ tare strigă «iară el cu mult maĭ vîrtos strigă»; eată stăruinţa luĭ.

Credinţa este cea d'ântêiŭ virtute trebuinciósă pentru a ne apropia la Dumneḑeŭ. Prin credinţă, ḑice Apostolul, că Enoch a fost transportat la cerŭ, ca să nu vaḑă mórtea, adecă să nu móră; şi pre noĭ tot credinţa trebue să ne transpórte din starea pĕcatuluĭ în starea graţieĭ, pentru ca să ne împedice de a muri pentru vecĭnicie. Credinţa, ḑice acelaşĭ Apostol Pavel, este fundamentul lucrurilor sperate saŭ nădĕjduite; ea este începutul mântuireĭ, şi rădĕcina justificaţieĭ; adecă, ceea ce rădĕcina este la arbure, şi fundamentul saŭ temelia la edificiŭ, aceeaşĭ este şi credinţa la virtuţile şi viaţa crestină. Pĕcatul ne allungasse dela Dumneḑeŭ, iar credinţa ne-a apropiat atât de mult, în cât ne-a dat facultatea de a ne face şi fiĭ aĭ luĭ Dumneḑeŭ. Prin credinţă orbul din Evangelie nu s'a îndoit de a recunósce pre Iisus Nazarenénul de Fiiŭ al luĭ David, adecă de Messia cel anunţat de Profeţĭ; credinţeĭ sale datorea el miracolul făcut de Mântuitorul în favórea sa: «credinţa ta te-a mântuit»; pentru că credinţa luĭ, departe de a fi mórtă, era o credinţă vie, care îl lumina asupra trebuinţelor sale, şi'l făcea să

le expue la Mântuitorul printr'o rugăciune umilă şi ferbinte, «miluescemě, Fiiule al luĭ David».

Orĭ-ce rugăciune constă în două lucrurĭ : a dèscoperi luĭ Dumnedeŭ miseria şi sărăcia nóstră, şi a spera că el va avea conpătimire de noĭ pentru multa şi nemărginita sa milostivire. Ast-fel se ruga David dicênd : «miluesce-mě, Dumnedeule, după mare mila ta». Trebuie să descoperim luĭ Dumnedeŭ miseriile si slăbiciunile nóstre, ca un cerşetorŭ care îşĭ arată ranele, pentru a atinge inima acelora, dela care speră ceva. Dar să nu scăpăm din vedere, că este o mare deosebire între a te ruga, şi între a cere : a cere, este a exige un lucru ca cum i s'ar fi datorit ; iar a se ruga, este a cere o graţie, o favóre, întemeiată pe trebuinţa celuĭ ce este să o priméscă, şi pe bunătatea celuĭ ce este să o dea. Să mărturisim noĭ trebuinţele şi slăbiciunile nóstre, şi atuncĭ putem fi sigurĭ de bunătatea luĭ Dumnedeŭ ; căcĭ el este bogat în milostivire, şi nu va lipsi de a ne audi.

Dar să ne aducem aminte, că Dumnedeŭ nu s'a angajat de a ne audi în acelaşĭ moment când îl rugăm ; el voesce adesea să ne încerce, şi tocmaĭ în momentul de încercare trebue să îndoim strigarea : «iar el mult maĭ vîrtos striga». Dar óre fii lumineĭ trebui-va eĭ să se arate maĭ inferiorĭ în afacerile mântuireĭ lor, de cât fii veaculuĭ acestuia în afacerile lor cele lumescĭ ? Déca este vorba de a reuşi la ceva, ce nu facŭ acestia, ce nu sufere eĭ ? Eĭ îşĭ punŭ de princip, că pentru a dobândi ceva, trebue neştine să se aştepte la maĭ multe refusurĭ : ast-fel, că ânteiaşĭ dată, când cere cine-va ceva, se aştéptă maĭ mult la refusŭ, de cât la a dobândi ceea ce a cerut ; dar cu tóte acestea nimic nu ne dă înapoĭ, nimic nu ne descuragéză, nicĭ refusurile, nicĭ chiar insultele, de a stărui pênĕ vom dobândi ceea ce cerem. Ceea ce avem a cere dela Dumnedeŭ este singurul lucru trebuinciosŭ crestinuluĭ ; putem dar avea speranţă sigură că'l vom

dobândi, déca îl vom cere cum trebue şi cu stăruinţă: renunţa-vom noi la dênsul numai pentru lipsa de stăruinţă? Putem noi găsi rĕŭ, că cel ce ne dă ceea ce nu este datorŭ să ne dea, nu ne dă decât numai când îĭ place luĭ? El voesce să'l rugăm, şi să'ĭ răpim, ca să dicŭ aşa, ceea ce avea de gônd să ne dea; căcĭ nimic nu este luĭ maĭ plăcut decât acéstă violinţă, pe care ĭ-a făcut'o muierea ceea ce-ĭ curgea sânge. Si déca el întârdie de a ne da, acésta o face numaĭ pentru a înflăcăra dorinţa nóstră, de a ne face să cunóscem maĭ bine preţul şi valórea lucruluĭ cerut, şi de a ne angaja la o maĭ mare recunoscinţă către dênsul.

III. Cât despre stăruinţă, orbul din Evangelie s'a aquitat cu desĕvêrşire; şi după ce s'a făcut model celor penitenţĭ, el devine încă şi exemplu, pe care trebue a'l imita toţĭ ceĭ ce s'aŭ pocăit şi aŭ intrat în graţia divină: căcĭ în Evangelie se dice, că el urma pre Domnul; că el slavia pre Dumnedeŭ; şi că, după exemplul sĕŭ, tot poporul lăuda pre Dumnedeŭ. Când ne-a dat Domnul lumina graţieĭ sale, trebue să facem aceste treĭ lucrurĭ: să'l urmăm, să'l lăudăm, să edificăm pre aprópele.

Trebue dar să urmăm pre Domnul; dar trebue să'l şi lăudăm, săl lăudăm neîncetat, pentru graţia ce ne-a dat, să'l lăudăm cu iubire şi cu recunoscinţă. Insă ceea ce cere Dumnedeŭ maĭ cu osebire dela noĭ, drept recunoscinţă pentru graţia ce ne-a făcut, este de a'l lăuda în publicŭ; pentru ca prin exemplul nostru, să se îndemne tótă lumea de a lăuda pre Dumnedeŭ; «şi tot poporul, vĕdênd, lăuda pre Dumnedeŭ». Când graţia divină ne-a luminat ochiĭ sufletuluĭ, şi vom începe a umbla ca fiĭ aĭ lumineĭ, atuncĭ trebue ast-fel să lumineze faptele nóstre cele bune înaintea ómenilor, în cât eĭ vĕdêndu-le, să slăvéscă pre Tatăl nostru cel din ceriurĭ. Intr'un cuvênt, să edificăm cu faptele nóstre cele bune pre aceia, pre cari îĭ scandalisaserăm cu faptele nóstre cele rele.

Sfinţenia vieţeĭ şi exemplele faptelor bune ale crestinilor celor din ceĭ treĭ seculĭ după Christos aŭ convertit mulţimea păgânilor la crestinismŭ.

Dómne Iisuse Christóse, noĭ suntem şi maĭ orbĭ decât orbul cel din Evangelie, pentru că noĭ nu voim să cunóscem orbia nóstră: luminéză întunerecul nostru, Dómne, ca să vedem; şi prin credinţă şi rugăciune stăruitóre, să remânem pururea în presenţa ta, slăvindu-te, şi lăudându-te pentru mare mila ta cea către noĭ; şi prin faptele nóstre cele crestinescĭ, să se slăvéscă Dumnedeŭ cel în Treime adorat şi închinat. Amin.

ARCHIEREUL GENADIE *fost Argeşiŭ.*

DUMINECA A UN-SPRE-DECEA DELA LUCA

LA 15 DECEMBRE 1874.

Că dicŭ voĕ, că nicĭ unul din bărbaţiĭ ceĭ ce aŭ fost învitaţĭ nu va gusta din cina mea. Luca XIV. 24.

Fraţilor!

Mântuitorul Christos ne spune în parabola Evangelieĭ de astă-dĭ, că un om óre care a făcut cină mare, şi a învitat pre mulţĭ, şi că la ceasul cineĭ a trămis pre servitorul sĕŭ iaraşĭ să dică celor învitaţĭ: veniţĭ că tóte sunt gata; dar că ceĭ invitaţĭ, ca cum ar fi fost vorbiţĭ, sĕ lepădară toţĭ: unul sub pretest că şĭ-a cumpĕrat moşie, şi că trebue neapărat să o vadă; altul, sub pretest că şi-a cumpĕrat parechĭ de boĭ, şi că se duce să-ĭ visiteze, şi altul, sub pretest că si-a luat muiere, şi că de aceea nu póte veni.

Parabola saŭ pilda acesta are douĕ înţelesurĭ. Cel dintêiu este, că celce a făcut cina este însuşĭ Dumnedeŭ, care a gătit cina cea mare a crestinismuluĭ, şi prin profeţĭ, întêiŭ a învitat pre mulţĭ, adecă pre naţia Jidovéscă, şi nu pre tóte naţiile Iar când a venit ceasul cineĭ, adecă, al întrupăriĭ Cuvêntuluĭ luĭ Dumnedeŭ, atuncĭ a trămis pre sluga sa, adecă, pre Christos înbrăcat în chipul robuluĭ, ca să chieme la crestinismŭ pe naţia Judaică, fiind că acum tóte eraŭ gata, iară Iudeiĭ, ca cum ar fi fost vorbiţĭ, să lepădară cu toţiĭ; uni într'un fel şi alţiĭ în alt fel, adecă: fariseiĭ şi cărturariĭ se lepădară de a primi învăţătura cea desinteresată a luĭ Christos, din causă că iubiaŭ avuţiile pămêntescĭ maĭ mult de cât cina Domnu-

luĭ; poporul cel de Jos, care astă-ḑĭ striga Osana, şi mâne, ial restignescel, s'a lepădat de Christos, din causa dobitocóseĭ luĭ ne înţelegerĭ; iar Sedduceiĭ saŭ boerimea Iudaică, s'a lepădat de Christos, din causa materialismuluĭ sĕŭ, şi a iubireĭ de desfătărĭ trupescĭ.

Atuncĭ Dumneḑeŭ mêniindu-se, a ḑis slugiĭ sale, luĭ Iisus Christos cel înbrăcat în chipul robuluĭ, să easă la uliţele cetăţiĭ, şi să aducă pre săracĭ înnăuntrŭ; el a chiemat pre apostoliĭ ceĭ doi-spre-ḑece şi ceĭ şépte-ḑecĭ, dintre pescari şi săracĭ. Dar pentru că locŭ era încă mult în Biserica crestină, Christos a trămis pre Apostoliĭ sĕĭ la drumurĭ şi la gardurĭ, adecă, la păgânĭ, ca să-ĭ boteze şi să-ĭ siléscă prin doctrina cea puternică a Evangelieĭ, să intre la cina Domnuluĭ în Biserica crestina; iar contra Iudeilor, cari maĭ întêiŭ fusesseră chiemaţĭ şi se lepădasseră, Stĕpânul cineĭ rosti desperătórea sentinţă, ḑicênd, că nicĭ unul din ceĭ chiemaţĭ nu va gusta din cina sa.

Al doilea înţeles al paraboleĭ ne privesce pe noĭ crestiniĭ. Omul cel ce a făcut cina cea mare este însuşĭ Dumneḑeu-Omul Iisus Christos; iar cina este Eucharistia saŭ Dumneḑeésca împărtăşire cu trupul şi sângele sĕŭ; iar ceĭ invitaţĭ sunt toţĭ crestiniĭ, care aŭ neapĕrată datorie de a se înpărtăşi cu sfintele Taĭne la cina Stĕpânuluĭ, adecă la Sfânta liturghiă, unde pânea şi vinul proaduse la Proscomidie, se prefacŭ, prin chiemarea Sfântuluĭ Duh, în însuşĭ Trupul şi Sângele luĭ Christos Mântuitoruluĭ nostrŭ. Si nimenea nu póte tăgădui, că precum trupul are trebuinţă în tóte ḑilele de nutriment material, tot asemenea şi sufletul are trebuinţă de nutriment spiritual saŭ duhovnicescŭ. Fie-care din noĭ de când ne am botezat suntem invitaţĭ la cina cea mare a Părinteluĭ cerescŭ, care a Junghiat Viţelul cel gras, pre Fiiul sĕŭ cel unul născut, de bucurie că ne am întors dela pascerea porcilor în braţele părintescĭ. In tóte ḑilele la altarele nóstre

se Junghie Mielul luĭ Dumnedeŭ cel-ce ridică pĕcatele lumiĭ, în tóte dilele cina cea mare este gata, în tóte dilele crestiniĭ sunt chiemaţĭ de a se apropia cu credinţă şi cu dragoste la cina Domnuluĭ, ca să se ospeteze duhovnicesce; dar vaĭ! Ceĭ maĭ mulţĭ dintre crestinĭ se lépădă sub diferite preteste.

Uniĭ se lépădă sub pretestul, că numerósele lor afacerĭ, de proprietăţĭ, de ţérine, de negoçŭ, de meseriĭ, de întreprinderĭ, de diferite specule, şi altele, nu le permite de a merge să se ospeteze duhovnicesce la cina Domnuluĭ, prin înpărtăşirea cu sfintele Taine; alţi se lépădă sub pretestul, că fiind ocupaţĭ ne încetat la munca câmpuluĭ şi altele, nu aŭ timpŭ de a se duce la cina Domnuluĭ, ca să se ospeteze şi eĭ duhovnicesce; alţĭ iarăşĭ sĕ lépădă sub pretestul, că fiind că sunt tinerĭ, îşĭ ingrijescŭ de mueri şi de plăceri, şi pentru acéstă pricină spunŭ că nu potŭ veni la ospetul cel duhovnicescŭ, la desfătarea sufletuluĭ.

Dar óre când cine-va este invitat la masă de vre o persónă mare şi influentă asupra sórteĭ celuĭ învitat, se lépădă el cu nisce asemenea preteste frivole, saŭ despreţuesce ori-ce interese, si ori-ce cheltuele, numaĭ să nu cum-va să indigneze buna voinţă a persóneĭ influente? Si cum, crestine, când te invită Domnul domnilor şi Impĕratul împĕraţilor, în a căruia mână stă sórta vieţeĭ tale, şi în lumea acésta şi în eterniatate, tu te lepedĭ subt asemenea preteste ridicole de invitaţia ce'ţĭ face la cina sa? Despreţuescĭ tu cina luĭ Christos Dumnedeŭ, pentru interese şi plăcerĭ peritóre şi desgustătóre? Vaĭ? ce nebunie! Ce fel Crestine? preţuescĭ tu ţérinele tale, şi boiĭ tĕi, şi plăcerile tale, maĭ mult de cât cina cea Dumnedeéscă, unde s'a junghiat pentru tine însuşĭ Miellu luĭ Dumnedeŭ? Dar óre nu vedĭ tu, că despreţuind cina luĭ Christos, îţĭ despretuescĭ chiar sufletul tĕŭ, care are trebuinţă a se nutri cu trupul şi sângele luĭ Christos? Dar

n'aĭ audit pre Christos dicênd în Evangelie, că un suflet omenescŭ este maĭ scumpŭ de cât tótă lumea acésta? Cum dar despreţuescĭ un lucru atât de nestimabil? Cum nu vedĭ, că sufletul este omul, iar nu trupul? Pentru trupul cel peritor îngrijescĭ fórte bine, nutrindu'l şi înbrăcându'l; iar pentru sufletul cel ne peritorŭ, nu voescĭ să îngrijescĭ, ca să'l nutrescĭ la cina Domnuluĭ, măcar o dată pe an, déca nu şi maĭ des.

Ceĭ maĭ mulţĭ crestinĭ sĕ lépădă de a veni la cina Domnuluĭ sub diferite preteste, precum am vĕdut în Evangelia de astă-dĭ, şi motivul cel maĭ dupŏ urmă nu este altul, de cât indiferinţa saŭ nesocotinţa ce aceştia aŭ către Dumnedeésca împărtăşire cu trupul şi sângele luĭ Christos. Mântuitorul ia promis ucenicilor sĕĭ, că el va fi pururea cu dênşi, adecă cu Biserica sa, pênĕ la sfârşitul véculuĭ. El dar este pururea în Biserica sa în Dumnedeésca împărtăşire, însă nevidibil; căcĭ după invierea sa din morţĭ, Dumnedeescul sĕŭ trup scuturând în mormênt tot ce avusesse muritorŭ, şi îndumnedeindu-se cu totul,- a devenit nevidibil, şi sĕ făcea vĕdut numaĭ când voia. Decĭ dar Mântuitorul Christos este tot-déuna present în Biserică în Dumnedeésca înpărtăşire; dar noĭ din causa slăbiciuniĭ trupuluĭ nostru celuĭ muritor, nu putem să vedem cu ochiĭ trupuluĭ, de cât pânea şi vinul, iar cu ochiĭ credinţeĭ ne este permis de a'l vedea tot aşa de real şi present, precum să află şi în cer. Insă pentru ca să vadă cine-va pre Christos ast-fel present şi real în Dumnedeésca înpărtăşire, trebue să fie sănătos la ochiĭ credinţeĭ; şi din nenorocire, o mare parte din Chrestinĭ astă-dĭ, saŭ din causa uneĭ pospăelĭ de sciinţă réŭ înţelésă, saŭ din causa uneĭ nesciinţe grosolane, sunt tare bolnavĭ, saŭ maĭ bine a dice, orbĭ la ochiĭ credinţéĭ, şi de aceea să lépădă de a veni la cina Domnuluĭ, socotindu-o, după cum dice Apostolul, o masă ordinară.

Mântuitorul dice în Sfânta Evangelie cea dela Ioan

(cap. 6): «Eŭ sunt pânea cea vie, care s'a pogorît din cer: déca cine-va va mânca din pânea acésta, va vieţui în véc: iară pânea pe care eŭ o voiŭ da trupul meŭ este, pre care eŭ îl voiŭ da pentru viaţa lumiĭ». Si puçin maĭ jos, Mântuitorul continuând, ḑice: «Adevĕr, adevĕr ḑicŭ voĕ: de nu veţĭ mânca trupul Fiiuluĭ Omuluĭ, şi de nu veţĭ bea sângele luĭ, nu veţĭ avea viaţă întru voĭ». Si în adevĕr, este bine constatat, că un creştin care nu se cuminecă cu Dumneḑeescul trup şi sânge al luĭ Christos, unul ca acela încetéză de a maĭ vieţui crestinesce; el este ca un mădular mort al Bisericeĭ crestine, ne avênd alt-ceva de comun cu dênsa, de cât un nume deşĕrt de fapte crestinescĭ, şi care se înpotrivesce la cele ce adaogă Mântuitorul maĭ la vale, ḑicênd: «Cel-ce mĕnîncă trupul meŭ, şi bea sângele meŭ, are viaţă vecĭnică, şi eŭ îl voiŭ învia pre dênsul în ḑiua cea de apoĭ. Căcĭ trupul meŭ este cu adevĕrat mâncare şi sângele meŭ este cu adevĕrat bĕutură. Decĭ cel-ce mĕnîncă trupul meŭ, şi bea sângele meŭ, întru mine rĕmâne, şi eŭ întru dênsul». Din aceste cuvinte ale Mântuitoruluĭ să vede lămurit, că crestinul care nu se împărtăşasce cu trupul şi cu sângele sĕŭ, unul ca acela este mort cu sufletul, şi nu maĭ are nicĭ o unire cu Christos şi cŭ Biserica luĭ, pentru că un asemenea crestin nu rĕmâne întru Christos, nicĭ Christos întru dênsul, şi nicĭ Biserica nu'l maĭ póte recunósce de membru al sĕŭ.

Vedeţĭ dar, fraţilor, că cina Domnuluĭ este lucrul cel maĭ vrednic de respectul şi de iubirea nóstră, este însuşĭ Christos, care s'a restignit pre cruce pentru pĕcatele nóstre; el a bine-voit a se Jertfi ca un miel nevinovat, pentru ca să expieze pĕcatul cel strămoşesc al tuturor celor ce cred întru dênsul; şi încă maĭ mult, el a bine-voit a ni se da şi ca nutriment duhovnicesc în sfânta înpărtăşire, pentru spălarea nenumĕratelor nóstre pĕcate, pe care le comitem în tóte ḑilele, şi pentru a ni se înbăr-

băta credința și a ni se reînnoi viața cea crestinéscă. Am dis mai sus, că ori-ce crestin, de la botezul sĕŭ, este invitat la cina Domnului, și că cina cea duhovnicéscă pentru creștinĭ este gata pe sfânta masă în tot-d'auna când să sevêrșasce Dumnedeésca liturgie; decĭ dar, crestiniĭ ar fi trebuit cel puçin în fie-care duminecă să vie să se ospeteze duhovnicesce, precum făceaŭ crestiniĭ în cele dânt'êiŭ treĭ sute de anĭ după Christos. Insă Sfinţiĭ Părinţĭ, cari pre tóte bine le aŭ întocmit, cunoscênd slăbiciunea omenéscă și trebuințele vieţeĭ, aŭ hotărît sinodicesce, că toţĭ crestiniĭ să se înpărtășască cu trupul și cu sângele luĭ Christos de patru orĭ pe an, în cele patru posturĭ; iar déca cine-va, din cause bine-cuvêntate nu ar putea a se înpărtăși de patru orĭ, apoĭ odată pe an, maĭ cu osebire la Pasce, negreșit trebue să se înpărtășască, ca să rémână unit cu Christos și cu Biserica luĭ.

Iată, fraţilor, vreme cu bun prilej, iată di de mântuire! Iată Nascerea Domnuluĭ se apropie, cina cea mare a Stĕpânuluĭ se gătesce, și Evangelia de astă-dĭ învită pe toţĭ crestiniĭ de a veni să se ospeteze duhovnicesce: veniţĭ dar la cină, căcĭ tóte sunt gata; nu vĕ maĭ lepădaţĭ, unul puind un pretest și altu altul; unul plecând la moșie, și altul la boĭ, și altul la plăcerĭ degrădătóre și trecătóre; căcĭ plăcerea cea maĭ nobilă, cea maĭ vrednică de un crestin luminat și iniciat în misterele saŭ tainele cerescĭ și Dumnedeescĭ, este singură cina Domnuluĭ, unde este Junghiat însușĭ Mielul luĭ Dumnedeŭ cel ce a ridicat pĕcatele lumiĭ, și la care ângeriĭ, archangeliĭ, cheruvimiĭ și serafimiĭ, se înfricoșéză a căuta. Vedeţĭ de ce mare dar v'aţĭ învrednicit; nu'l despreţuiţĭ, nu vĕ lepădaţĭ ca nevredniciĭ Iudeĭ, nu mĕniaţĭ pre Stĕpânul, nu îl aduceţĭ în stare de a rosti și în contra vóstră aceeașĭ teribilă sentinţă, prin care a lepădat pre Iudeĭ de la sine, dicênd către slugele sale: « Dic voĕ,

că nicĭ unul din ceĭ-ce aŭ fost invitaţĭ, nu va gusta din cina mea».

Fraţilor! sentinţa este teribilă, nu o atrageţĭ asupra vóstră; veniţĭ la cina Domnuluĭ, după cum aţĭ promis când v'aţĭ făcut crestinĭ, nu vĕ tăgăduiţĭ numele de creştin, prin lepădarea de a veni la cina Domnuluĭ, şi a vĕ nutri sufletul, pentru a vieţui crestinesce. Gătiţi-vĕ din vreme cu mărturisirea, îmbrăcaţi vĕ cu cele maĭ frumóse virtùţĭ crestinescĭ, încingeţi-vĕ cu adevĕrul, puneţĭ pe capul vostru coïful dreptăţiĭ, şi luaţĭ în mânele vóstre scutul milostiviriĭ către săracĭ, care este miḑlocul cel maĭ puternic de a domoli mênia Stăpânuluĭ, şi veniţĭ la cina Domnuluĭ de vĕ ospătaţĭ duhovnicesce, lăudând şi bine-cuvêntând pre Dumneḑeŭ în veci. Amin.

Archiereul Genadie *fost Argeşiu.*

DISCURS LA NASCEREA DOMNULUI NOSTRU IISUS CHRISTOS
LA 25 DECEMBRE.

Iată bine-vestescŭ voĕ bucurie mare, care va fi la tot poporul, că astă-ḑĭ s'a născut voĕ Mântuitor, carele este Christos Domnul. *Luca. Cap. II.* 10, 11.

Iubiţilor auḑitorĭ!

Iisus este Mântuitor, nu numaĭ pentru că vine să ne mântuéscă de pĕcatele nóstre, ci încă şi pentru că vine să ne înveţe ce trebue să facem, ca să putem sĕvêrşi opera cea mare a mântuireĭ nóstre, şi să-ĭ dea perfecţiunea de care ea are trebuinţă. Căcĭ déca el a luat asupra sa sarcina mântuireĭ ómenilor, acésta n'a făcut'o pentru a'ĭ dessărcina pre dênşi cu totul; şi décă el contribuesce la dênsa cu tot ce depêndă de graţia sa, el voesce asemenea, ca şi noĭ să contribuim cu tot ce depêndă de puterea nóstră. Să mergem, iubiţĭ auḑitorĭ, să mergem cu mintea la peştera cea din Betleem, să ne învĕţăm dela pruncul cel din iesle. Ce puternice, ce solide, ce sublime sunt instrucţiunile ce el ne dă în scutece, în pesceră şi în iesle! El nu se servesce de discursurĭ lungĭ, de frase încurcate, nicĭ de suptilităţĭ ingenióse: Dumneḑeŭ şi Omŭ este cel ce s'a născut din Fecióra: iată titlul sĕŭ, şi acésta ne ajunge. Exemplul sĕŭ are doue efecte minunate: observaţĭ bine şi unul şi altul, pentru că ele aŭ a face tótă împărţirea acestuĭ discursŭ. El trebuia să ne instruéscă şi să ne îmbărbăteze, şi iată că Iisus Christos tocmaĭ acésta a făcut născêndu-se. Nu ḑiceţĭ nicĭ cum, că voĕ vĕ lipsesce lumina trebuinciósă, pentru a cunósce calea mân-

tuireĭ; voĭ nu maĭ aveţĭ cuvênt de îndreptare acum după ce Fiiul luĭ Dumnedeŭ, născêndu-se, v'a dat exemplu şi vĕ servesce de model: nu diceţĭ că vĕ lipsesce puterea şi curagiul, pentru ca să puteţĭ apuca pe calea care duce la mântuire; voĭ sunteţĭ fără cuvênt de îndreptare acum după ce Fiiul luĭ Dumnedeŭ, născêndu-se, vĕ înbărbătéză şi vĕ servesce de conducĕtorŭ.

Iisus Christos, în misterul nasceriĭ sale, este modelul cel maĭ perfectŭ şi conducĕtorul cel maĭ puternicŭ. 1°. El este modelul cel maĭ perfectŭ, spre a ne face să cunóscem calea mântuireĭ. 2°. El este conducĕtorul cel maĭ puternicŭ, spre a ne face să apucăm pe calea mântuireĭ.

Dela noĭ depêndă, fraţilor, de a cunósce bine calea mântuireĭ; căcĭ Fiiul luĭ Dumnedeŭ, născêndu-se, a luat tóte mĕsurile de a ne instrui prin exemplul sĕŭ. Acésta ne dă să înţelegem Apostolul în epistola sa care s'a citit astădĭ, unde ne face să vedem, că Iisus Christos este modelul nostru cel maĭ perfectŭ; model simţibilŭ, model infalibil, model universal, model necesariŭ. 1°. El este model simţibilŭ; căcĭ Iisus Christos sub formă vidibilă apare: «Arătatu-s'a». 2°. Model infalibil; căcĭ celce aduce graţia luĭ Dumnedeŭ, este însuşĭ Fiiul luĭ Dumnedeŭ: «Darul luĭ Dumnedeŭ cel mântuitor». 3°. Model universal; căcĭ însuşĭ Fiiul luĭ Dumnedeŭ vine să înveţe pre toţĭ ómeniĭ, şi să le deă regule de purtare: «Tuturor ómenilor, învăţându-ne». 4°. Model necesariŭ; căcĭ numaĭ călcând noĭ în urmele luĭ Iisus Christos, vom putea spera fericirea eternă: «Asteptând fericita nădejde». Tóte aceste împrejurărĭ, iubiţiĭ meĭ auditorĭ, cerŭ dela voĭ luare aminte, şi dela mine desvoltare, cât se va putea maĭ pe scurt.

PARTEA ÂNTÊIA

Am dis că noĭ avem în Iisus Christos un model simţibil, pentru că Fiiul luĭ Dumnedeŭ a trebuit să se facă

om, fiind că omul nu póte imita, de cât aceea ce vede şi aude şi simte. Cu tóte că este adevĕrat, că crestinul trebue a se conduce de credinţă şi nu de simţurile sale, când este vorba de mântuirea sufletuluĭ sĕŭ; este însă nu maĭ puçin adevĕrat, că omul este tot om, şi prin urmare el are tot-déuna trebuinţă de simţurile sale, pentru a'şĭ concentra spiritul. Insă Dumnedeŭ, deşi este fórte luminos în strălucirea maiestăţiĭ sale, în splendórea glorieĭ sale, n'are însă nimic ce arŭ isbi simţurile; el este o lumină neapropiată ochilor muritorĭ; dar, o adâncŭ, al înţelepciuniĭ şi al milostiviriĭ luĭ Dumnedeŭ! El împrumută chipul robuluĭ pentru a se face simţibil omuluĭ, şi ascunde Dumnedeirea sa subt omenirea nóstră; el se ascunde destul, în cât să nu ne sdrobéscă subt immensitatea glorieĭ sale, dar se arată destul, în cât să putem vedea şi observa exemplele purtăriĭ sale: «Arătatu-s'a.» El este cel fără de început, şi timpul îl vede născêndu-se; el este cel nevĕdut, şi simţurile îl descopere; el este Spirit curat, şi se îmbracă cu trup; mâĭnile îl pipăe, ochiĭ îl vĕdŭ, urechile audŭ vocea luĭ; el predică în peşteră; el ne învâţă a fi umilĭ; şi, pruncŭ cum este, el ne lasă destul a vedea într'ênsul modelul cel maĭ perfectŭ: Arătatu-s'a.

Am dis, că în pruncul născut în Betleem noĭ avem un model infalibil, pentru că el, fiind Dumnedeŭ, nu póte amăgi, nicĭ a fi amăgit; căcĭ celce a venit să ne arate calea mântuireĭ este însuşĭ Harŭl luĭ Dumnedeŭ cel mântuitorŭ. In legea vechiă Dumnedeŭ dicea Ebreilor: «Fiţĭ sfinţĭ, că eŭ sfânt sunt». Eĭ însă punea pretextŭ, că ca ómenĭ cu trupŭ nu potŭ fi sfinţĭ ca Dumnedeŭ, care este numaĭ Spirit. A trebuit dară, ca Harul luĭ Dumnedeŭ cel mântuitor, adecă Mântuitorul Fiiŭ al luĭ Dumnedeŭ, să se facă om desĕvêrşit ca noĭ, pentru ca să ne răpéscă pretextul din gură, şi să ne pótă arăta cu fapta calea mântuiriĭ. Decĭ dar noĭ avem în pruncul născut

în peştera din Betleem un esemplu infalibil de sfinţenie şi de virtute practică.

Am ḑis, că noĭ avem un esemplu universal, căcĭ pruncul Iisus dă din ieslea Betleemuluĭ lecţiunĭ convenabile tuturor ómenilor : « Arătatu-s'a Darul luĭ Dumneḑeŭ cel mântuitor tuturor ómenilor ». Aci, iubiţĭ auḑitorĭ, aci vĕ chiem eŭ să vĕ adunaţĭ fără distincţiune; căcĭ în unicul pruncŭ al Fecióreĭ Marieĭ, modelul tuturor, toţĭ veţĭ afla îndestul cu ce să vĕ instruiţĭ şi să vĕ conduceţĭ pe calea mântuireĭ. Voĭ ceĭ săracĭ, carĭ mĕ ascultaţĭ, veniţĭ la ieslea din Betleem, ca să vĕ învĕţaţĭ a bine-cuvĕnta starea vóstră, a vĕ domoli nerăbdarea, şi a vĕ linişti cârtirile : déca veţĭ fi ascultătorĭ la dîvinele sale instrucţiunĭ, acest Dumneḑeŭ săracŭ şi umilitŭ, vĕ va face să cunósceţĭ totŭ preţul stăriĭ vóstre; el vĕ va învăţa, că déca supurtaţĭ cu răbdare creştinéscă starea vóstră de sărăcie, voĭ mergeţĭ pe calea ceruluĭ; şi că, suferind aci jos un scurtŭ timpŭ, veţĭ fi resplătiţĭ vecĭnicŭ. Si voĭ, ceĭ bogaţĭ, veniţĭ şi voĭ la acelaşĭ pruncŭ din iesle, şi acolo vĕ veţĭ învĕţa, nu a vĕ despoia de dreptele vóstre averĭ, ci de a face o bună întrebuinţare, a le poseda fŏră a vé lipi inima de dênsele, de a ajunge încet încet în miḑlocul bogăţieĭ vóstre la acea sărăcie de duhŭ, fără de care nu este nicĭ o speranţă de mântuire pentru voĭ. In scurt, crestinilor, orĭ cari veţĭ fi, veniţĭ toţĭ la ieslea Dumneḑeŭ-Omuluĭ, aci veţĭ învĕţa sciinţa mântuireĭ : esemplul luĭ Christos este general, se întinde la toţĭ şi la tóte; căcĭ el nu este numaĭ un esemplu sîmţibil, infalibil, universal, dar este încă şi model necesariŭ, şi încă cu totul necesariŭ, că fără dênsul noĭ nu putem avea pretenţie la speranţa fericireĭ: « Asteptând fericita nădejde ».

Vé mărturisescŭ, iubiţĭ auḑitorĭ, că eŭ mĕ cutremurŭ şi mĕ înfiorezŭ când cuget, că acest model atât de simţibil, atât de infalibil şi universal, pe care îl avem în esemplul celuĭ născut în peştera din Betleem, este încă

şi unicŭ model, afară de care orĭ-care altul ne rĕtăcesce, şi ne duce la perḑare; Căcĭ, după cum ḑice Scriptura, (Filip. Cap. 2, 10), în numele luĭ Iisus tot genunchiul trebue să se plece, al celor din cer şi al celor de pre pămênt şi al celor de desupt. De aci dar se vede lămurit că numaĭ prin Iisus Christos putem să ne mântuim; numaĭ pre dênsul trebue să'l avem de model şi conducĕtor al vieţeĭ nóstre, déca voim să intrăm întru împĕrăţia ceruluĭ. Veniţĭ dar la ieslea din Betleem, de unde pruncul Iisus ne învaţă, ḑicênd: «Eŭ sunt calea» (Ioan 14, 6), şi că cel ce nu va urma pre calea acésta, acela nu va intra întru împĕrăţia luĭ Dumneḑeŭ. De acolo ne spune, că el este uşa, şi că déca nu voim să intrăm pe dênsa, ea ni se va încuia pentru tot-dé-una. De acolo îl auḑim ḑicêndu-ne, că el este adevĕrul, şi că cine nu'l va asculta, acela neapĕrat va cădea în minciună şi în eróre. In fine, de acolo ne strigă, că el este viaţa, şi că orĭ-ce altŭ lucru produce mórte. Din tóte acestea trebue să conchidem, că Iisus chiar din ieslea Betleemuluĭ condamnă lumea, care merge pe altă cale, care urméză alte maxime, de cât ale Evangelieĭ. Aşa dar, iubiţiĭ meĭ fraţĭ, aci nu maĭ e de a sta la îndoélă: alegeţĭ, saŭ de a peri cu lumea, saŭ de a vĕ mântui cu Christos, urmând calea vieţeĭ. Imĭ remâne încă să vĕ demonstrezŭ cum pruncul Iisus ne servesce de conducĕtor puternicŭ pentru a ne încuragia să apucăm pe calea mântuireĭ, şi acésta este a doa parte a discursuluĭ meŭ.

Nu, iubiţĭ auḑitorĭ, eŭ nu voiŭ ascunde de voĭ, că calea mântuireĭ, ast-fel preçum Iisus Christos a venit să ne-o arate în ieslea din Betleem, are fără îndoélă dificultăţile sale, fiind-că acésta este calea lepădăriĭ de sine. Insĕ, cu tóte aceste asprimĭ esterióre, ea n'are nimic care să ne dea înapoĭ, când vedem pre Mântuitorul mergênd ânteiŭ pe dênsa; nascerea sa este un motivŭ, care trebue să ne îmbărbăteze de a întreprinde orĭ-ce, de a suferi orĭ-

ce; şi la acésta eŭ facŭ patru reflexiunĭ, pe care le voiŭ spune în doue cuvinte. Cine este cel ce ne dă astă-ḑĭ esemplu în peştera din Betleem? 1°, acesta este fiiul luĭ Dumneḑeŭ, cu neasemănare maĭ presus de noĭ; 2°, acesta este Fiiul luĭ Dumneḑeŭ, care s'a făcut om ca şi noĭ; 3°, acesta este Fiul luĭ Dumneḑeŭ redus la o stare de sărăcie maĭ mare de cât a nóstră; 4°, şi în fine acesta este un Dumneḑeŭ scoborît în acéstă stare de miserie, fără a avea aceleaşĭ obligaţiunĭ, pe care le'avem noĭ. Reînnoiţi-vĕ luarea aminte, şi eŭ vĕ voiŭ vorbi pe scurtŭ.

PARTEA A DOA

Iisus Christos s'a născut din Sfânta Fecióră şi s'a făcut om asemenea noĕ, ca să pótă, prin sacrificul corpuluĭ sĕŭ celuĭ omenescŭ, să expieze (să ştérgă) pĕcatele ómenilor; dar ca Fiiŭ al luĭ Dumneḑeŭ, el este cu neasemĕnare maĭ presus om, şi prin urmare, el este unicul model, pre care trebue să'l urmăm în calea mântuireĭ. Căcĭ, de şi cele maĭ culminante puncte ale vieţeĭ luĭ Iisus Christos sunt in aparinţă cele maĭ umilitóre pentru dênsul; ele însă presentă tot-déuna trăsurĭ nobile, raḑe de glorie, care pĕtrundŭ nuoriĭ ceĭ obscurĭ aĭ umanităţiĭ sale; şi ca să nu vorbim aci de cât de nascerea sa, déca Iisus Christos se arată slabŭ, golŭ, redus la necesitatea de a se nasce întru o peşteră, neavénd alt unde să-şĭ plece capul, de cât pe puçine paie întru o iesle; dar în acelaşĭ timpŭ cerurile se deschidŭ, ângeriĭ si tóte puterile cerescĭ îl laudă şi'l glorifică, nóptea cea întunecósă se preface în ḑi luminósă, stéoa vestesce nascerea luĭ, Magiĭ i se închină ca unuĭ împĕrat şi Dumneḑeŭ, oferindu-ĭ darurĭ, aur, smirnă şi tĕmîe.

După ce Iisus Christos s'a făcut om întocmaĭ ca noĭ, esemplul vieţeĭ sale este pentru noĭ o neapĕrată obligaţiune. Dar, va ḑice cine-va, că Iisus Christos, ca Fiiŭ al luĭ Dumneḑeŭ, fiind cu neasemĕnare maĭ presus de noĭ, a

putut cu lesnire să urmeze aspra cale a mântuirei, pe care ne o dă noě de esemplu; că el, ca un Dumnedeŭ ce este, numaĭ cu singură a-tot-puternicia sa, a putut să învingă tóte dificultățile și obstacolele, care pre noĭ ne împedecă de a merge dreptŭ pe calea mântuireĭ. Da, fraților, și eŭ sciŭ că Iisus Christos este Dumnedeŭ, nu numaĭ cu nemărginire maĭ presus de noĭ, ci și a-tot-puternicŭ : dar însă el s'a făcut om întocmaĭ ca noĭ, și prin urmare, când ni se dă de model pentru calea mântuireĭ, atuncĭ el nu ne pune înainte Dumnedeirea sa, ci numaĭ omenirea cea luată dela noĭ, pe care negreșit că o putem imita, de vom voi, în cât și acesta nu este de cât un pretextŭ zadarnicŭ, ca și al Evreilor când dicea, că eĭ nu potŭ fi sfințĭ ca Dumnedeŭ care este numaĭ spirit.

Dar óre bogațiĭ lumiĭ acestia ce pretext maĭ potŭ aduce în midloc, când Stepânul a tóte s'a pogorît la atâta sărăcie, în cât la intrarea sa în lumea acésta, să nu aibă un alt locașŭ de cât o peșteră și o iesle? Ce fel? le vom dice noĭ, ucenicĭ aĭ luĭ Christos suntețĭ voĭ, când întrebuințațĭ bogăția vóstră numaĭ la vanitățile vóstre, și vě punețĭ tóte speranțele vóstre într'ênsa? Dar să lăsăm pre ceĭ bogațĭ, căcĭ eĭ sunt prea susceptibilĭ, când le atacă cineva divinitatea, la care se închină eĭ, și carea nu-ĭ lasă să urmeze calea deschisă de Christos, și să întrebăm pre săraciĭ crestinĭ, al cărora numěrŭ este immensŭ. Ce fel? credețĭ voĭ că maĭ putețĭ avea cuvênt să vě plângețĭ de sărăcia vóstra acuma, când Imperatul imperaților și Domnul domnilor, când Dumnedeul ceruluĭ și al pămêntuluĭ, când Făcětorul și Stepânul a tóte, a bine-voit a se pogorî în clasa celor maĭ după urmă săracĭ; când el s'a născut în asilul dobitócelor, și a fost culcat în iesle; când ceĭ d'ântêiŭ visitatorĭ aĭ sěĭ aŭ fost nisce păstorĭ ce locuiaŭ sub cerŭ; când în tótă viața sa cea din lumea acésta, el n'a avut unde să-șĭ plece capul nicĭ ca cel maĭ săracŭ dintre voĭ, care, de nu va fi leneșŭ, tot are un bordeiŭ

măcar? Decĭ dar, săracilor, în locŭ de a vĕ întrista şi a cârti înprotiva sărăcieĭ, bucuraţi-vĕ şi vĕ veseliţĭ, că plata vóstră multă va fi în cerurĭ, când Christos însuşĭ a vieţuit ca om în ultima sărăcie, ca să ne dea esemplu vrednicŭ de imitat.

In fine, iubiţĭ auditorĭ, ceea ce trebue a determina pe crestinĭ de a face totŭ pentru Iisus Christos este, că Iisus Christos, fără a fi fost întru ceva obligat, a făcut totŭ pentru crestinĭ; căcĭ déca el, pentru a ne da esemplu de abnegaţiune, a intrat pe acéstă cale anevoiósă a sărăcieĭ şi a suferinţeĭ, acésta a făcut'o pentru doue cuvinte: unul privitorŭ la trecut, pentru a satisface justiţia divină pentru pécatele nóstre; altul privitor la viitor, pentru a ne preserva de a maĭ recădea în pĕcate. Decĭ dar, fraţiĭ meĭ în Christos, noĭ suntem obligaţĭ, şi în privinţa trecutuluĭ, şi în privinţa viitoruluĭ, să urmăm esemplul de abnegaţiune pe care ni'l dă Mântuitorul, născêndu-se în sărăcie, pentru că acesta este unicul remediŭ al trecutuluĭ, şi preservativul cel maĭ sigurŭ al viitoruluĭ; căcĭ ce altŭ arŭ fi pututŭ obliga pre Fiiul luĭ Dumnedeŭ de a reuunţa la gloria sa, şi a se umili atâtŭ de multŭ, déca nu buna sa voinţă de a ne învăţa pre noĭ să renunţăm la orgoliul strămoşescŭ care ne făcuse sclavĭ pĕcatuluĭ, şi să ne umilim şi noĭ, pentru ca să ne înalţăm iarăşĭ la fericirea şi demnitatea cea d'ântêiŭ.

Si în scurtŭ, fraţilor, să dicem cu Apostolul în acéstă di solémnă a nasceriĭ Domnuluĭ, în acéstă di de mântuire, pe care o sĕrbăm astă-dĭ: «Arătatu-s'a Harul luĭ Dumnedeŭ cel mântuitorŭ tuturor ómenilor»; el a venit să instruéscă pre ómenĭ: «învĕţându-ne pre noĭ»; şi lecţiunile ce el ne dă, sunt lecţiunĭ de abnegaţiune, de pietate, de dispreţŭ pentru deşertăciunea luméscă, de mortificaţiune, de penitenţă: «Ca lepădând noĭ necredinţa şi poftele lumescĭ, cu credinţă, şi cu dreptate, şi cu pietate să vieţuim în veacul de acum». Si tóte ace-

stea, pentru ce? Pentru ca noĭ să putem ajunge, ca dênsul şi dupŏ dênsul, la cerésca fericire, unde suntem chiemaţĭ, şi care trebue să fie unicul obiectŭ al speranţeĭ nóstre: «Asteptând fericita nădejde». Iată dar, fraţilor, totŭ conţinutul mareluĭ misterŭ al nasceriĭ Domnuluĭ Dumneḑeŭ şi Mântuitoruluĭ nostru Iisus Christos, cum şi folosul ce noĭ trébue să tragem dintr'ênsul, serbându'l. Să ḑicem şi noĭ dar împreună cu ângeriĭ şi cu păstoriĭ: «Slavă întru ceĭ de sus luĭ Dumneḑeŭ, şi pre pămêntŭ pace, întru ómenĭ bună voire». Amin.

ARCHIEREUL GENADIE *fost Argeşiŭ.*

CHRONICA ECLESIASTICA (1)

I.

BISERICA ORTODOCSA DE RESARITU

Pré Sântul Patriarchŭ ecumenicŭ, Ioachim II, cu S. Sinodŭ al Patriarchieĭ, se ocupă de elaborarea unuĭ proiectŭ de regulamentŭ, relativ la cestiunea bisericeĭ bulgare. Pentru ca împăcarea să se pótĕ efectua, se dice, că la lucrarea nouluĭ proiectŭ s'a avutŭ în vidare proiectele, privitóre la biserica bulgară, ale Pré Sânţilor Patriarchĭ Gregorie VI şi Antim VI, precum şi firmanul Imperiuluĭ turcŭ, prin care se recunósce biserica bulgară de independentă (neatârnată) şi i se acordă şi Ecsarchatul, ca instanţă administrativă eclesiastică superióră. Avênd de basă lucrările menţionate, Proiectul Patriarchieĭ a statuatŭ : 1) Ca Esarchul bulgarŭ actualŭ, Pré Sântitul Antim, cu toţĭ archiereiĭ bulgarĭ, ce aŭ cădutŭ sub anatematisarea Patriarchieĭ din 1872, să'şĭ cérĕ iertăciune, reluându-şĭ demnitatea de archiereŭ numaĭ în urmarea unor acte de iertăciune din partea Patriarchieĭ. 2) Pré Sanţitul Antim să depunĕ dela sine demnitatea de Ecsarchŭ al bisericeĭ bulgare, şi dupŏ o penitenţă (căinţă) de 40 dile, totĭ archiereiĭ bulgarĭ, împreună cu notabiliĭ poporuluĭ, vorŭ fi convocaţĭ în Constantinupolŭ, spre a alege pre viitorul Ecsarchŭ dintre Metropoliţiĭ eparchiilor bulgare, care se va confirma de Patriarchie. 3). Respectiv de administratiunea eparchială s'a statuatŭ, ca în eparchiile, unde populaţiunea va fi com-

(1) Chronica bisericeĭ române, de şi promisă prin No. 1 al fóieĭ pentru acestŭ numĕrŭ, se va pune în numĕrul de pre Decemvrie viitorŭ, când se va presenta şi o dare de sémă despre lucrările s. Sinodŭ din sesiunea actuală.

pusă din $^2/_3$ bulgarĭ, să se punĕ archiereĭ bulgarĭ, ĭar în celelalte grecĭ. In eparchiile însĕ, unde populaţiunea în minoritate va fi grécă séŭ bulgară, se va aşeḑa câte unŭ archiereŭ vicarŭ de naţionalitatea populaţiuneĭ în minoritate. Eparchiile cu populaţiunea de naţiune serbă rĕmânŭ sub administratiunea Archiepiscopieĭ de Constantinupolŭ. 4). Ecsarchatul bulgarŭ cu S. sĕŭ Sinodŭ va fi aşeḑatŭ în Têrnova, rĕmânênd liberŭ numaĭ Ecsarchul, de a veni în Constantinupolŭ pentru afacerile bisericeĭ séle, şi în totŭ timpul rĕmânereĭ séle în capitala Imperiuluĭ se va bucura de tóte prerogativele patriarchilor de Alecsandria, Antiochia şi Ierusalem. 5). Biserica S. Stefan din Constantinupolŭ va rĕmânea sub administraţiunea Ecsarchuluĭ, servindu'ĭ de reşedinţă; ĭar biserica cea noă bulgară, carea se construĭesce acum în Constantinupol, (suburb. Galata), va fi sub administraţiunea Archiepiscopieĭ de Constantinupolŭ, unde se vorŭ pune tot-dé-una servitorĭ de origine bulgară. 6). Ecsarchul bulgarŭ va trămite în casa patriarchieĭ o sumă de banĭ, pentru a contribui la susţinerea acestia, care sumă se va determina anual prin o înţelegere reciprocă. Patriarchia pentru acésta va procura Ecsarchatuluĭ S. Mirŭ.

Acest proĭectŭ dupre dispositiunile Patriarchieĭ, sa va presenta Ministruluĭ afacerilor streine al Imperiuluĭ turcŭ, spre a se comunica Ecsarchuluĭ şi archiereilor bulgarĭ, şi apoĭ se va publica prin tóte foile oficiale. Décă însĕ Ecsarchul bulgarŭ cu archiereĭ sĕĭ nu 'şĭ va cere ĭertăcĭune dela Patriarchie, atuncĭ ea va dispune singură de afacerile eclesiastice ale bisericeĭ bulgare.

Consiliul patriarchalŭ, compusŭ din membriĭ S. Sinodŭ al bisericeĭ de Constantinupolŭ şi din persóne laice, care se adunase, spre a formula regulamentul organicŭ al Patriarchieĭ, s'aŭ disolvatŭ, rĕmânênd, ca să se introducĕ maĭ multe persóne din Metropoliţiĭ Patriarchieĭ de Constantinupolŭ, care ar putea să opunĕ maĭ multe voturĭ celor, ce tindŭ a introduce în regulmentŭ disposiţiunĭ contrare canónelor.

Pré Sântul Patriarchŭ ecumenicŭ, Ioachim al II, a făcutŭ, ca în Martie espiratŭ să se retragĕ persónele, ce compunéŭ S. Sinodŭ al Patriarchieĭ, şi în locul acelora să fie chĭemaţĭ Metropoliţiĭ—Derculuĭ, Neofit, — al Bruseĭ, Nicodim, — al Kiziculuĭ Nicodim, — al Lariseĭ Ioachim, — al Mitilineĭ Metodie, — al insuleĭ Hios

Gregoriu etc. Dupre observaţiunea foilor slavice tóte aceste persóne, ce compunŭ S. Sinodŭ actualŭ al Patriarchieĭ de Constantinupolŭ, apărţinŭ la partea moderată şi dispusă la concesiunĭ cătrĕ biserica bulgară.

Se scrie din Constantinupolŭ, că la 4 Aprilie espiratŭ s'aŭ pusŭ fundamentul ospitaluluĭ rusŭ în Constantinupolŭ, unde se vorŭ aduce din Rusia surorĭ de charitate, care vorŭ îngriji de ceĭ bolnavĭ. De acum populaţiunea constantinupolitană va videa, că, alăture cu surorile de charitate ale bisericeĭ papale şi alăture cu diaconesele protestanţilor, îngrijescŭ de suferinţele omenireĭ şi surorile de charitate ale bisericeĭ orthodocse . . . . .

Dupre scirile din urmă ale «Bizantideĭ» în Macedonia s'a începutŭ alegerea eparchiilor, care trebue să compunĕ Ecsarchatul bulgarŭ şi care de altă parte trebue să rĕmânĕ sub ascultarea Archiepiscopieĭ de Constantinupolŭ. In genere se póte stabili, că în eparchiile, unde ²/₃ din populaţiune este bulgară, acolo prin plebescitele, ce ş'aŭ avutŭ locul în acest anŭ, populaţiunea aŭ subscrisŭ pentru a trece sub administraţiunea Ecsarchatuluĭ; unde însĕ populaţiunea este compusă din greci, ţînţarĭ (kuţo-vlachĭ) şi albanezĭ, acolo s'aŭ manifestatŭ dorinţa, de a rĕmânĕ tot sub administraţiunea Archiepiscopieĭ de Constantinupolŭ.

Acéstă operaţiune a datŭ locŭ la o mulţime de nemulţemirĭ din partea diferitelor partidĭ atât grece, cât şi bulgare. Foile « Neologos », « Tracia » şi « Tipos » aŭ ajunsŭ cu pretenţiunile pĕnĕ la a cere din partea sublimeĭ Porţĭ nimicirea firmanuluĭ imperialŭ, relativŭ la constituirea Ecsarchatuluĭ bulgarŭ. La rôndul sĕŭ şi foĭa bulgară « Levant Times » citézĕ maĭ multe casurĭ, prin care arată, că cu împărţirea eparchiilor s'a făcutŭ o nedreptate poporuluĭ bulgarŭ, şi tot-o-dată maĭ spune, că Sinodul Bisericeĭ bulgare are în curênd să facĕ o altă împărţire a eparchiilor. Aceste lupte anume, în cât privesce la constituirea eparchiilor Ecsarchatuluĭ bulgarŭ, aŭ provocatŭ călătoria prin Orient a generaluluĭ rusŭ A. N. Muraviev, care in tótă viéţa sa a scrisŭ şi a lucratŭ pentru biserica ortodocsă. Dupre scirile « Bizantideĭ », generalul Muraviev, aŭ visitatŭ pre fostul Patriarchŭ Gregoriu VI, pre Pré Sântul Patriarchŭ actualŭ, Ioachim II, şi pre Ecsarchul bisericeĭ bulgare — Pré Sânţitul Antim; aŭ întreprinsŭ călătoriile séle prin eparchiile, dis-

putate între biserica grécă şi cea bulgară, şi în urmarea acestor călĕtoriĭ, se dice, că s'aŭ liniscitŭ în mult pasiunile populaţiunilor.

* * *

Intorcênd privirile nóstre şi asupra bisericeĭ bulgare, noĭ videmŭ, că aicĭ încă nu s'aŭ restabilitŭ pacea şi liniscea, ce atât de necesară pentru mântuirea credincĭoşilor. Firmanul imperialŭ, privitorŭ pre neatârnarea bisericeĭ bulgare, s'aŭ aplicatŭ cu uşurinţă în tóte cele-lalte eparchiĭ, unde numĕrul cel maĭ mare al crestinilor era de naţionalitate bulgară. Venind însĕ cu aplicaţiunea firmanuluĭ în Macedonia şi Tracia, s'a observatŭ, că aceste doĕ provinciĭ cadŭ în categoria *paragrafuluĭ dece* din firmanŭ, adică sûntŭ eparchiĭ, unde populaţiunea este compusă, pre lôngă bulgarĭ,—din Grecĭ, Kuţovlachĭ şi Albanesĭ. Aceste doĕ provinciĭ cu eparchiile lor eclesiastice se potŭ considera, ca mĕrul discordieĭ şi al certeĭ între biserica de Constantinupolŭ şi cea bulgară; şi cu tóte aceste Pré Sânţitul Antim, Ecsarchul bisericeĭ bulgare, conformânduse cu cererile, repetite de maĭ multe-orĭ, ale bulgarilor din eparchiile Macedonieĭ, Scopieĭ şi Ochideĭ, a rônduitŭ pre Pré Sânţitul Doroteŭ în calitate de Metropolitŭ la Adrianupolŭ şi pre Nil la Solun. Nu mult însĕ dupĕ acéstă numire şi în basa protestelor, ĭeşite din sînul crestinilor nebulgarĭ aĭ eparhiilor, Patriarchia a cerutŭ de la Ministrulŭ de esterne alŭ Porţeĭ, în a căruĭa administraţiune cadŭ afacerile religióse ale Imperiuluĭ, ca să ordone Ecsarchuluĭ, de aşĭ retrage Episcopiĭ din eparchiile, ce dupre firmanul imperialŭ nu-ĭ apărţinŭ. Ministrul pre dată a făcutŭ Ecsarchuluĭ observaţiunile necesare în acéstă privinţă, şi fĕrĕ întârdiere Pré Sânţitul Antim a trebuitŭ să'şĭ retragĕ Episcopiĭ şi să'ĭ chĭeme în Constantinupolŭ, unde li s'aŭ desemnatŭ alte funţiunĭ clericale. Nil însĕ cu o parte din Bulgariĭ Solunuluĭ nu s'aŭ supusŭ dispositiunilor Ecsarchuluĭ, şi astădĭ este episcopŭ al Bulgarilor uniaţĭ.

Acéstă atitudine a Ecsarchuluĭ a provocatŭ nemulţemirĭ între bulgariĭ moderaţĭ, cariĭ pre dată aŭ şi adresatŭ Ecsarchuluĭ o epistolă deschisă, subscrisă de 11 persóne, notabile între bulgariĭ de Constantinupolŭ şi publicată maĭ apoĭ în gazeta Bulgară de Constantinupol «Вѣкъ». Puuctele principale de acusaţiune asupra Ecsarchuluĭ sûutŭ: că afacerile administrative ale Ecsarchatuluĭ,

ce pĕnĕ acum avéŭ unŭ caracterŭ de indiferenţă, de o-dată se vĕdură a fi pline de unŭ zelŭ nescusabilŭ, şi care este contrarŭ legilor şi vătămătorŭ intereselor bisericeĭ bulgare. Numirea Episcopilor din Solun şi Adrianupol s'a efectuatŭ în virtutea regulamentuluĭ bisericeĭ bulgare, încă nesancţionatŭ, şi în contra prescripţiunilor esprese ale firmanuluĭ imperialŭ, cu care se confirmă Ecsarchatul bisericeĭ bulgare. Dupĕ aceste, se recomĕndă Ecsarchuluĭ respectarea s-lor canóne şi a legilor Imperiuluĭ, fĕrĕ de care biserica bulgară nu'şĭ póte ajunge idealul sĕŭ de independenţă şi cel căpătatatŭ cu atâte dificultăţĭ.

Acestŭ actŭ din partea notabililor bulgarĭ şi publicatŭ în gazeta « Вѣкъ » a provocatŭ o luptă fórte vie cu altŭ jurnalŭ tot bulgarŭ, scrisŭ în limba francesă şi anglesă şi care se numesce « The Levant Times. » Timesul constantinupolitanŭ apără pre Pré Sânţitul Antim şi-'ĭ justifică chĭar tóte act le, arătându-lŭ, că tot-dé-una a fostŭ supusŭ disposiţiunilor guvernuluĭ.

Acum totŭ, ce preocupă maĭ mult în biserica bulgară atât pre Ecsarchatŭ, cât chĭar şi pre ceĭ maĭ mulţĭ din notabiliĭ bulgarĭ, este *Unia*, care pre ḑi, ce merge, face progrese între bulgarĭ. Nil, cu ajutorul unuĭ Rafail, tot dintre bulgariĭ trecuţĭ la unie, acum câţĭ-va anĭ, şi archiepiscopŭ uniatŭ în Adrianupol, lucréză cu tóte puterile pentru unie între bulgariĭ Macedonieĭ. Aceste progrese sŭntŭ descrisă de « gazeta de Augsburg » cu culorile cele maĭ viĭ în articulul întitulatŭ : « Invingerile Papeĭ la Rĕsăritŭ ». Şi ca dovadă maĭ pipăită, că în adevĕr mişcările unieĭ în Imperiul turcŭ nu sŭntŭ fĕrĕ de progresŭ, să întórcemŭ atenţiunea nóstră asupra epistoleĭ enciclice a Pré Sânţituluĭ Antim, Ecsarchul Bulgarieĭ, şi a s. sĕŭ Sinodŭ. Aicĭ, dupĕ ce Pré Sânţia sa sfătuĭesce pre chrestinĭ, de a fi nestrămutaţĭ în credinţa strĕbunilor lor şi îĭ asigură în realisarea dorinţeĭ poporuluĭ bulgarŭ; dupĕ ce li se recomĕndă rĕbdarea şi înţelepciunea, se esprimă : « Voĭ Macedonienilor, voĭ Solunenilor, compatrioţiĭ luminătorilor nostri, aĭ apostolilor nostri. — Ciril şi Metodie, cariĭ né-aŭ luminatŭ cu lumina luĭ Christos, voĭ primiţĭ unia, amăgiţĭ fiind de unŭ omŭ, care a ĭeşit dintre voĭ, dar care n'a fostŭ dintre voĭ?» . . . . Apoĭ Pré Sânţitul Antim, respunḑĕnd indirect la înculpările, ce i se aducŭ, adauge : « Noĭ dorimŭ şi ne

ostenimŭ, cât atârnă dela noĭ, ca să satisfacemŭ cererile vóstre cele drepte »......

La începutul luĭ Fevruariu espiratŭ, Porta a recunoscutŭ alegerea membrilor, ce aŭ a compune consiliul Ecsarchatuluĭ bulgarŭ. Acestŭ consiliŭ se compune din: D. Cĭomacov, alesŭ de cătrĕ ḍece eparchiĭ, din D-niĭ Hagi-Ivancĭo, Dragan-Ţancov, Dimitriaca-Beĭ, Topcilescev şi Gheorgachi-Efendi; toţĭ aceştĭ de pre urmă s'aŭ ales fie-care de cătrĕ patru eparchiĭ. Consiliul, dupre regulamentul Ecsarchatuluĭ, se va ocupa de afacerile scolare, de instituţiunile de charitate, precum şi de averile bisericeĭ bulgare.

*
* *

Din Bosnia se scrie prin maĭ multe ḍiare streine, că actualul guvernatorŭ al Bosnieĭ, Akif-paşa, ar fi rĕspunsŭ la plângerile unor Mochametanĭ dintr'o comună, cariĭ a petiţionatŭ contra crestinilor, că'ĭ supără cu tragerea clopotelor, în modul cel maĭ demnŭ de o persóuă civilă: « Eŭ nu sûntŭ obligatŭ, de a mĕ supune pretenţiunilor vóstre; eŭ mĕ supunŭ numaĭ ordinelor Imperatoruluĭ meŭ. Óre credeţĭ voĭ, că singurĭ voĭ aveţĭ dreptul la apărarea Imperatoruluĭ? Chrestiniĭ aŭ tot atâte drepturĭ la îngrijirea guvernuluĭ, ca şi voĭ. Nu împedecaţĭ creştinilor, de a suna în clopote. Voĭ veţĭ respunde pentru tóte disordinele, ce se potŭ întêmpla ».

2. *Biserica rusă.*

S. Sinodŭ al bisericeĭ ruse cu administraţiunea fondurilor séle represintă în Statul rusŭ o instituţiune independentă, şi el pre calea religiόse, maĭ mult de cât Statul pre cea politică, contribue la desvoltarea intelectuală a maseĭ poporuluĭ şi demulte-orĭ ajută şi pre guvernŭ chĭar în politica esternă a naţiuneĭ. Pentru ca lectoriĭ nostri să'şĭ pótĕ forma o idee despre veniturile bisericeĭ ruse, precum şi despre cheltuelele, ce ea face în interesele naţiuneĭ ruse, dămŭ aicĭ bugetul S. Sinod al bisericeĭ ruse, pre anul 1874, întorcênd atenţiunea asupra veniturilor şi a cheltuelelor bisericeĭ ruse, împărţite pre capitule.

1. Veniturile, destinate pentru întreţinerea institutelor instrucţiuneĭ eclesiastice, compuse din 17,585,660 leĭ n. şi împărţite cum urmésĕ:

5,172,652 leĭ n. Venitŭ din procentele fonduluĭ, resultatŭ din cutiile, discurile şi vinderea luminărilor de pre la

		bisericĭ, şi destinatŭ pentru întreţinerea scólelor eclesiastice ruse.
105,920	id.	Din vinderea ghirlandelor, depuse de chrestinĭ pre mormênturĭ, şi din rugăciunile de deslegare, făcute asupra celor morţĭ.
4,390,008	id.	Din procentele capitaluluĭ vechiŭ, destinatŭ pentru instrucţiunea şi educaţiunea clericală.
38,600	id.	Din diferite proaducerĭ.
345,920	id.	Veniturile, resultate din plata unor elevĭ, cariĭ se întreţinŭ cu cheltuĭala lor în institutele clericale, şi din veniturile chorurilor eclesiastice.
48,000	id.	Din vinderea cărţilor bisericescĭ.
7,484,560	id.	Din diferite orfande şi anume: din tesaurul publicŭ; din orfande particulare pentru instrucţiune; din veniturile Lavrelor şi a Monastirilor; din veniturile bisericelor parochiale ruse; din veniturile bisericelor de la Caucasŭ; din venitul capitaluluĭ, destinatŭ pentru provinciile din apusul Rusieĭ; din veniturile Monastireĭ Némţuluĭ, aflătóre în Basarabia, şi care veniturĭ sûntŭ destinate pentru întreţinerea unor elevĭ românĭ în seminariul de Chişinăŭ, şi din sumele S. Sinodŭ, destinate pentru eparchia Cazanuluĭ.
17,585,660		

2. Veniturile, resultate din tipografiile S. Sinodŭ, în sumă de 1,504,572. leĭ n.

3. Veniturile capitalurilor, destinate pentru întreţinerea cleruluĭ şi a bisericelor ortodocse din fostul regatŭ al Polonieĭ, în sumă de 410,748 leĭ noĭ.

4. Veniturile capitalurilor, destinate pentru subvenţionarea unora din Pré Sânţiţiĭ Episcopĭ aĭ eparchiilor, în sumă de 75,200 leĭ noĭ.

5. Veniturile capitalurilor, destinate pentru întreţinerea preuţilor însuraţĭ, cariĭ sûntŭ în plus preste staturile de presenţă ale preuţilor de pre la parochiile bisericelor, 342,128 leĭ.

Şi în totalŭ, veniturile bisericeĭ ruse, administrate de cătrĕ S. Sinodŭ, se urcă la suma de 19,918,308 leĭ noĭ.

Acestŭ capitalŭ în anul 1874 se cheltuesce de cătrĕ s. Sinodŭ al bisericeĭ ruse totŭ, fŏrĕ de a rĕmânea la economiĭ unŭ singurŭ banŭ;

şi se distribue dupre capitulele, pentru care este destinatŭ, cum s'a vĕḑutŭ maĭ sus în înşirarea veniturilor.

Aicĭ trebue să complectămŭ aceste cifre, aducênd la cunoscinţa lectorilor nostri, că sumele de maĭ sus, privitóre pre veniturile şi cheltuĭelele bisericeĭ ruse, sûntŭ acele ce se administrésĕ de cătrĕ s. Sinodŭ şi care se potŭ considera, în genere vorbind, ca prisos din veniturile bisericelor de parochiĭ şi a monastirilor. Cheltuelele întreţinereĭ monastirilor şi a bisericelor de parochiĭ se întimpină din veniturile anuale ale fiă-căruĭ stabilimentŭ, care se ficsazĕ prin bugeturĭ anuale, făcute în conformitate cu legea organică a bisericeĭ ruse, şi sancţionate de Archiepiscopul eparchieĭ. Tot în asemine modŭ se facŭ şi bugetele stabilimentelor de charitate crestină. Archiepiscopul dă sémă s. Sinodŭ despre cheltuĭele şi veniturĭ.

Am vĕḑutŭ în No. 1 al foieĭ : « Biserica orthodoxă română » o parte din situaţiunea Ober-procurorului s. Sinodŭ alŭ bisericeĭ ruse, şi privitóre maĭ ales pre laturea administrativă şi didactică a ierarchilor bisericeĭ ruse. Să atragemŭ atenţiunea lectorilor nostri asupra latureĭ, relative la instrucţiunea superióră, secundară şi primară eclesiastică şi să ne servimŭ şi aicĭ de datele raportuluĭ, făcutŭ de elementul civilŭ din s. Sinodŭ al bisericeĭ ruse — Ober-procurorul.

Şi în genere Ober-procurorul, vorbind despre instrucţiunea clericală din Imperiul rusŭ, se esprimă : « Instrucţiunea spirituală (bisericéscă) dupĕ reforma, începută în 1867, face progrese simţite, căpătând din ce în ce o direcţiune maĭ vie şi maĭ corespunḑĕtóre cu cerintele religióse contimpurane şi cu interesele ortodocsieĭ din patria nóstră. » Acésta se datoresce, dupre cuprinderea raportuluĭ secţiuneĭ învĕţămêntuluĭ din s. Sinodŭ, care prin manuducerea de tóte ḑilele şi desele séle inspecţiunĭ, efectuate în stabilimentele de instrucţiune eclesiastică, a făcutŭ, ca principiile reformeĭ să se traducĕ în viéţă şi treptat să se aplice la instrucţiunea, educaţiunea, administraţiunea şi partea economică a scólelor. Şi maĭ special :

Istrucţiunea superióră din Academiile spirituale. In Rusia sub acest titlu se înţelege instrucţiunea universitară, unde studenţiĭ sûntŭ instruiţĭ şi întreţinuţĭ cu cheltuĭala bisericeĭ, pĕnĕ şi în cheltuĭelele de călĕtoriĭ, ce li se acordă în timpul vacaţiunilor. De aceste Academiĭ în Rusia sûntŭ patru : La Chiev (fundată şi înḑestrată de Metropolitul Petru Movilă, fratele Domnitoruluĭ Moldoveĭ, Simeon

Movilă), La Moscva, la Cazan şi la Peterburg. Aicĭ în fie-care din Academiĭ se instruïescŭ anual pĕnĕ la 150 tinerĭ, a cărora destinaţiune este a servi, ca profesorĭ la Academiĭ şi Seminariĭ, ca misionarĭ pentru Polonia, Caucaz, Astrachan, Siberia, China, Japonia şi laturile Asieĭ din noŭ cucerite, şi ca preuţĭ la ambasadele ruse din diferite State; şi numaĭ dupŏ unŭ asemine serviciŭ, adusŭ bisericeĭ şi ţereĭ, li este permisŭ a intra şi în clerul înaltŭ. Educaţinnea făcêndu-se tot-dé-una în spiritul bisericeĭ ortodocsă, în Academiile ruse instrucţiunea aŭ avutŭ pĕnĕ la 1867 unŭ caracterŭ maĭ mult enciclopedicŭ. Studenţiĭ, alăture cu tóte ramurile instrucţiuneĭ teologice, trebuéŭ să se ocupe şi cu literele şi filosofia în modŭ obligatoriŭ. Şi acest modŭ de instruire a studenţilor din Academiile ruse a făcutŭ, ca eĭ, în urma ocupaţiunilor speciale şi a talentelor lor, să devinĕ profesorĭ de filosofie la universităţile laice ruse, ca Iurchevicĭ,' legistĭ şi consilierĭ de Statŭ, ca Spéranski etc.

Acestŭ însĕ modŭ de instruire a studenţilor ruşĭ nu putea să ĭ facĕ a'şĭ împropria încă din scólă tótă desvoltarea de astăḑĭ a sciinţelor, şi tot-o-dată nu corespundea cu scopul specialŭ, ce urmăresce biserica şi imperiul rusŭ — creştinarea tuturor populaţiunilor încă păgâne din Imperiu şi intórcerea ereticilor (catolicilor, protestanţilor şi lipovenilor) la biserica ortodocsă. Şi de acea la 1867 s'a reformatŭ totalminte în Rusia învĕţămêntul clericalŭ; şi astăḑĭ literele cu filosofia se consideră, ca învĕţămêntŭ preparatorŭ pentru facultatea de teologie; ĭar însuşĭ facultatea teologică s'aŭ împărţitŭ în treĭ secţiunĭ, din care una se numesce dogmatică, a doa istorică şi a treia practică saŭ aplicativă, în care studenţiĭ se ocupă maĭ special cu sciinţele relative la cultul şi administraţiunea bisericeĭ, lăsând, ca sciinţile ecsegetice (biblice) să fie obligătóre pentru tóte secţiunile. Pre acéstă reformă, avênd'o raportul Ober-procuroruluĭ în videre, ḑice, că în anul scolarŭ 1873 şi 74 numĕrul studenţilor în cele patru academiĭ s'aŭ adausŭ cu mult, prin studenţiĭ, ce îşĭ facŭ instrucţiunea academică în comtul lor.

Venind la corpul didacticŭ alŭ academiilor, raportul ni spune, că maĭ tóte catedrele de teologiĭ s'aŭ ocupatŭ de persóne, care în virtutea reformeĭ celeĭ noĕ trebuea să obţinĕ gradul de doctorŭ în teologie. Si tot-odată adauge, că pentru maĭ multă perfecţionare în materiile respective, treĭ dintre profesoriĭ academiilor s'aŭ dusŭ în

strĕinătate, spre a'şĭ înmulţi cunoscinţele speciale, studiindu-le pre la facultăţile, care de seculĭ s'aŭ distinsŭ într'o specialitate óre-care. Pre lôngă acésta, s'au maĭ adausŭ la academia de Chiev «Museul de archiologie bisericéscă», care s'a făcutŭ în virtutea regulamentuluĭ specialŭ, aprobatŭ de s. Sinodŭ, şi care dupre mărturiile raportuluĭ aduce pre ḑi, ce merge, maĭ multă lumină asupra istorieĭ şi a practiceĭ bisericescĭ.

Din cele 51 de seminariĭ, aflătóre în totŭ Imperiul rusŭ, 38 din ele s'aŭ reformatŭ dupre regulamentul cel noŭ al învĕţămêntuluĭ clericalŭ, rĕmânênd 13 a se maĭ reforma în aniĭ viitorĭ scolasticĭ. Raportul Ober-procuroruluĭ, fundându-se pre raporturile revisorilor scolasticĭ, precum şi pre situaţiunile Pré Sânţiţilor Episcopĭ eparchioţĭ despre Seminariile eparchiale ale fie-căruĭa, spune, că în seminariile, unde s'aŭ întrodusŭ reforma cea noă a învĕţămêntuluĭ, se vede progresŭ şi viéţă intelectuală; în óre-ce seminariile, în care nu s'aŭ întrodusŭ încă reforma, presintă unŭ aspectŭ cu totul contrarŭ. Intorcênd raportul atenţiunea în specialŭ asupra latureĭ didactice, o găsesce în progresŭ, si tot-o dată ni spune, că eleviĭ seminariştĭ la finele cursuluĭ de şépte anĭ sûntŭ în posiţiune, de a înţelege tecstul s-teĭ Scripturĭ cu uşurinţă în sensul bisericeĭ ortodocse şi chĭar de a vorbi de pre anvonurile bisericescĭ învĕţăturĭ populare, fĕrĕ de preparative (pregătirĭ) prealabile.

In programa seminariilor ruse nu póte să nu impresioneze pre fie-cine mulţimea studiilor, cu care sûntŭ dotate aceste stabilimente. Pre lôngă studiile, ce de ordinar compunŭ o programă seminarială, şi în care intră studiĭ fisico-matematice şi teologice, ne impresionéză studiul istorico-limbisticŭ. Aicĭ videmŭ limba latină, grécă, francesă, germană şi pre alocure limba populaţiuneĭ din eparchia, la care aparţine seminariul. De asemine la studiul istoricŭ se observă istoria universală, a Rusieĭ, şi în seminariul de Chişinăŭ, învĕţătura (doctrina) Iudaismuluĭ noŭ, cu istoria luĭ......

Invĕţămêntul primarŭ al cleruluĭ este cu totul separat în Rusia de învĕţămêntul primarŭ laicŭ. Aicĭ dupŏ mórtea unuĭ preutŭ, care lasă dupŏ sine unŭ numĕrŭ óre-care de copiĭ, nu numaĭ se instruĭescŭ, dar se întreţinŭ şi se crescŭ chĭar atât orfaniĭ, cât şi copilele orfane ale preuţilor. Aşa că scólele primare de ambele secsurĭ, în biserica rusă urmărescŭ de-odată doĕ scopurĭ, salutare pentru societate:

— prepară tinerĭ pentru învĕţământul seminarialŭ de o parte, iar de alta scapă de lipsă şi de ghĭarele miserieĭ pre fiiĭ preuţilor sĕracĭ. De asemine stabilimente în Imperiul rusŭ biserica întreţine maĭ multe sute, şi în fie-care stabilimentŭ îşĭ găsescŭ instrucţiunea şi îngrijirea părintéscă de la 400—500 fiĭ de preuţĭ şi de servitorĭ aĭ bisericeĭ.....

Acum dupre raportul oficialŭ şi în acéstă speçă de învĕţământŭ se introduce treptat reformele îmvĕţământuluĭ, decretate în 1867. Raportul ne maĭ spune, că merită maĭ multă laudă scólele primare din provinciile de miédă di ale Imperiuluĭ, şi care se află sub protecţiunea Maĭestăţeĭ séle Imperatriceĭ Rusieĭ. In genere însĕ vorbind scólele primare ale bisericeĭ ruse mergŭ pe calea de progresŭ, şi laturea atât morală, cât şi materială merge spre ameliorare.

3. *Biserica Eladeĭ.*

Cu venirea la Ministeriŭ a D-luĭ Cumunduros s'aŭ schimbatŭ cu totul şi relaţiunile Statuluĭ cu Biserica Ateneĭ. D. Cumunduros, desaprobând în camera Grecieĭ, atitudinea fostuluĭ Ministeriu cu Biserica, écă cum alusionéză, séŭ face a se videa purtarea sa din viitor cu biserica: « Dupĕ mórtea Pré Sânţituluĭ Teofil, Metropolitul Ateneĭ, guvernul, avĕnd dreptul, de a'şĭ esprima opiniunea sa în respectul alegereĭ Metropolituluĭ de Atena, nu numaĭ că n'a făcutŭ nimicŭ, dar nicĭ n'a datŭ nicĭ unŭ felŭ de prescripţiunĭ representantuluĭ putereĭ civile în s. Sinodŭ. Când Archiepiscopul de Kerchira, Pré Sânţitul Antonie, a însciinţatŭ pre fostul Ministru-preşedinte, despre viitórea alegere de Metropolitŭ, şi despre acea, că membriĭ S. Sinodŭ voĭescŭ a'l alege pre El însuşĭ, şi pentru care a rugatŭ opiniunea Ministruluĭ, atuncĭ D. Deligeorgis, în locŭ ca să'şĭ spunĕ sincer opiniunea sa despre alegerea Metropolituluĭ, a lăsatŭ pre Sinodŭ, ca să alégĕ pre Pré Sânţitul Antonie; şi când el a fostŭ alesŭ în unanimitate, atuncĭ Ministeriul l'a calificatŭ nedemnŭ, ca panslavistŭ, predatŭ Rusieĭ, şi Pré Sânţia sa a cădutŭ în cursa, ce i s'a întinsŭ de Ministeriŭ. Din acel timpŭ a începutŭ a se vĕrsa asupra Pré Sânţieĭ séle injuriĭ şi pamflete..... Eŭ singurŭ am vĕdutŭ pre acestŭ Archipăstorŭ, vĕrsând lacrimĭ; şi acésta nu pentru că el n'a obţinutŭ aprobarea Ministruluĭ, ci pentru că el era înjuratŭ şi batjocoritŭ, mulţemită D luĭ Deligeorgis. In a-

césta este culpabilŭ guvernul Greciei, fiind că el în locŭ de a'şĭ a-răta numaĭ opiniunea sa în respectul alegereĭ sinodale, a începutŭ să demunstrezĕ, că S. Sinodŭ a păşitŭ óre-cum nelegal în alegerea Metropolituluĭ sĕŭ, şi cu acésta a căutatŭ nu numaĭ să degradeze Sinodul, şi să'lŭ punĕ într'o posiţiune comică, dar a atentatŭ pĕnĕ la a'lŭ disolva. De atuncĭ, acéstă cestiune, remânĕnd şi pŏnĕ acum neresolvată, servesce de motivŭ al manifestaţiunilor, al intrigilor şi al rĕlelor interpretaţiunĭ, în detrimentul (paguba) bisericeĭ ortodocsă. Şi acésta nu póte să fie unŭ lucru indiferentŭ, Domnilor!.... Biserica orientală, Biserica ortodocsă, nutrind şi educând elinismul, este tot-odată şi motorul cel maĭ principalŭ al presentuluĭ şi al viitoruluĭ Greciei. Mulţemită relaţiunilor degrădătóre ale Bisericeĭ, provenite din partea fostuluĭ Ministeriŭ, precum şi imprudenţeĭ nóstre, noĭ ni s'a răpitŭ dreptul, de a fi representanţiĭ bisericeĭ ortodocse în mişcările religióse din Apusŭ, şi cu acésta am făcutŭ ,ca Biserica rusă să ni ocupe locul ..... »

Acestŭ discursŭ al D-luĭ Cumunduros, care, cum videmŭ, face pre Grecia atentă la rolul, ce se prapară Bisericeĭ ortodocsă de Rĕsăritŭ în Occidentul Europeĭ, a fostŭ întimpinatŭ de Cameră şi publicul grecŭ cu aplause prelungite şi fórte viĭ.

II.

VIÉŢA RELIGIÓSĂ ÎN OCCIDENTUL EUROPEĬ.

1. *Biserica papală.*

Viéţa religiósă la Apusul Europeĭ continuă a merge pre calea, ce am desfăşurat'o încă prin numĕrul ântăiŭ al foieĭ. Biserică papală, inspirată de noele decisiunĭ şi dogme ale Vaticanuluĭ, face resistenţă tuturor Statelor, care voiescŭ a'ĭ răpi dominaţiunea civilă, séŭ luméscă; de altă parte, şi cele maĭ multe din Statele catolice nu încetézĕ cât de puţin, de a'şĭ continua opera lor înainte, şi a face din biserica papală o instituţiune de unŭ caracterŭ cu totul noŭ pentru dînsa.

Aşa specialminte în Germania noĭ videmŭ, că s'a confirmatŭ acumŭ legile, relative la complectarea legeĭ organice a bisericeĭ prusiéne, şi chĭar aŭ începutŭ a se pune şi in aplicaţiune. Aceste legĭ, privitóre pre numirea episcopilor şi a preuţilor de parochiĭ,

precum şi pre administraţiunea averilor bisericescĭ, punŭ, în genere vorbind, sub inspecţiunea directă a guvernuluĭ, şi sub condiţiunile fie-căruĭ funcţionarŭ pre prelaţiĭ şi preuţiĭ bisericeĭ papale. Ele sûntŭ în numerŭ de doĕ legĭ suplimentare şi stabilescŭ prescripţiunĭ, relative la administraţiunea normală a eparchiilor, pedepsind cu inchisóre şi bănesce pre persónele, ce ar arăta nesupunere legilor.

In virtutea legeĭ organice a bisericeĭ prusiéne, precum şi a legilor suplimentare, graful Ledochovschi, archiepiscopul Poznanieĭ, s'a judecatŭ la 15 Aprilie espiratŭ şi s'a găsitŭ culpabilŭ în şése puncte : *a*). Că Archiepiscopul, în contra decretuluĭ imperialŭ din 1872 Octomvrie 26, a interḑisŭ propunerea obĭectelor religióse în limba germană prin gimnasiile Poznanieĭ. *b*). Că a pupublicatŭ, fĕrĕ permisiunea guvernuluĭ, o resoluţiune episcopală în Fulda. *c*). A numitŭ pre la parochiĭ 45 de preuţĭ, fĕrĕ de a aplica formalităţile, prescrise de legea organică a bisericeĭ; şi pentru acésta s'aŭ condemnatŭ la plata sumeĭ 29,700 talerĭ, preste 100,000 leĭ noĭ; ĭar în casŭ de neplată a acesteĭ sume, la o închisóre de doĭ anĭ. *d*). Că s'a opusŭ, de a numi preuţĭ pre la parochiĭ conform legeĭ organice. *e*). Că a escomunicatŭ dela biserică pre profesorul Şreder, fiind că a primitŭ a fi profesorŭ de religiune în conformitate cu prescripţiunile legeĭ organice. şi *f*). Că Ledochovschi s'a opusŭ, de a'şĭ da demisiunea din funcţiunea de Archiepiscopŭ, conform cerereĭ guvernuluĭ. — Judecata s'aŭ efectuatŭ în absenţa inculpatuluĭ, şi numaĭ în presenţa Secretaruluĭ archiepiscopalŭ, care a assistat în calitate numaĭ de marturŭ al celor petrecute, fĕrĕ ca să aĭba o procură specială şi cu dreptul de apărare din partea Archiepiscopuluĭ.

In urmarea aplicaţiuneĭ legilor prusiéne asupra Archiepiscopuluĭ de Poznania, toţĭ episcopiĭ catoliciĭ aĭ Prusieĭ aŭ publicatŭ o carte colectivă pastorală, prin carea arată din noŭ lovitura, ce se dă bisericeĭ cu legile, privitóre pre reorganisarea bisericeĭ prusiéne. In formă, trebue să o spunemŭ, acéstă carte nu póte să fie considerată, ca unŭ protestŭ în contra legilor actuale prusiéne; în fondŭ însĕ ea se opune, de a se face concesiunĭ şi consideră legile, ca nisce *regule* necatolice dupre esenţa lor şi nu în spiritul catolicismuluĭ. Singur pĕnĕ acum episcopul de Strasburg, D. Ress, este acela, care în faça

cestiuneĭ de naţionalitate a Alzacieĭ şi a Lotaringieĭ, petrecute în camera Prusiénă, a arĕtatŭ consimţimêntul sĕŭ la cele operate de cătrĕ guvernŭ în privinţa bisericeĭ.

Prin numĕrul ântâiŭ al foieĭ noĭ am vĕḑutŭ, că şi Austro-Ungaria se prepară pentru o reformă radicală, respectiv de Biserica papală din sînul sĕŭ. Ḑiarul « Vaterland » ni aduce enciclica Papeĭ cătrĕ Episcopiĭ din Austria, dela 7 Martie 1874, prin carea se analisazĕ proiectele de legĭ ale guvernuluĭ, relative la biserică, şi se găsescŭ inspirate de acelaşĭ spiritŭ, ca şi legele Prusieĭ; apoĭ se protestézĕ contra ruinăreĭ concordatuluĭ şi se invită episcopiĭ, de a sprijini drepturile bisericeĭ. Tot-o-dată Papa Piu IX, a scrisŭ şi imperatoruluĭ, conjurându-lŭ, ca să nu degradezĕ biserica, aservind'o.

Indată dupŏ enciclica Papeĭ, menţionată maĭ sus, toţĭ Episcopi Austrieĭ s'aŭ adunatŭ în Viena şi aŭ trimisŭ Papeĭ următórea telegramă: « Episcopiĭ, adunaţĭ în Viena la conferinţă, se rógă, cerênd bine-cuvêntarea apostolică ». Iar dupŏ şése óre s'a primitŭ din Roma rĕspunsul următorŭ: « Papa rogă pre D-ḑeŭ, ca să bine-cuvintezĕ conferinţa Episcopilor, adunaţĭ în Viena, şi trimite fie-căruia bine-cuvêntărĭ apostolice ». « Antoneli (Cardinalul) ».

Dupŏ efectuarea acestor formalităţĭ, Episcopiĭ, ce facŭ parte din camera aristocratică a Vienă, s'aŭ întrunitŭ în conferinţă, unde aŭ subsemnatŭ o adresă, pre carea a citit'o în şedinţa camereĭ dela 17 Martie. Prin acéstă adresă se arată maĭ ântâiŭ devotamentul, ce şi Episcopiĭ datorescŭ Imperatoruluĭ şi Guvernuluĭ, şi tot-o-dată se declară, că Episcopiĭ sûntŭ gata, atât în discuţiunea generală, cât şi pre articule a proiectelor de lege, ca să susţinĕ drepturile bisericeĭ, cele nimicite prin aceste proiecte. De altă parte noĭ maĭ videmŭ, că şi principele George Lobcoviţ trimite o adresă cătrĕ Cardinal-Archiepiscopul Şvarţenberg, subscrisă de maĭ mulţĭ principĭ şi grafĭ austriacĭ, prin care se declară a lupta alăture cu Episcopiĭ, contra proiectelor de lege din cestiune, şi tot-o-dată cerêndŭ de la archiepiscopul şi instrucţiunĭ, relative la mânuirea lupteĭ.

Acum s'a introdusŭ şi în Italia nunta civilă, şi din partea Ministeriuluĭ se cere, ca nunta civilă să se facĕ înaintea celeĭ religióse. Şi fiind că în cameră se observa o înclinaţiune cătrĕ acéstă propunere a Ministeriuluĭ, de acea Episcopiĭ Italieĭ, aĭ Lombardieĭ şi

dupre alţiĭ şi aĭ Piemontuluĭ, aŭ datŭ unŭ protestŭ Regeluĭ, prin care îlŭ rógă, ca să nu confirme o asemine lege; şi prin care eĭ tot-o-dată maĭ adaugŭ, că se supunŭ legilor ţereĭ, aducênd însĕ şi acésta la cunoscinţa Regeluĭ, că eĭ sûntŭ datorĭ « a se supune maĭ ântăiŭ luĭ D-ḑeŭ şi apoĭ ómenilor ».

In Françа însĕ lucrurile mergŭ cu totul în altŭ modŭ, de cum am vĕḑutŭ prin cele-l-alte Staturĭ catolice. Comitete se organizazĕ în tóte departamentele Françieĭ, care tindŭ la a concentra în mânele lor tótă activitatea vieţeĭ sociale franceză; şi pre calea rugăciunilor şi a procesiunilor religióse publice, pre calea instrucţiuneĭ populare şi a propagandeĭ printre poporŭ şi armată îşĭ propunŭ, de a lucra contra activităţeĭ socialistilor şi a revoluţionarilor francezĭ, şi a inspira poporuluĭ simţiménte religióse şi patriotice. Aceste comitete cu sub-comitetele lor sûntŭ rĕspândinte astă-ḑĭ pĕnĕ şi prin comunele rurale şi se observă o mare simpatie pentru aceste instituţiunĭ în populaţiunea françeză.

La 7 Aprilie, în sala societăţeĭ de agricultură, care se află situată în strada Grenelle Saint-Germain din Paris, Archiepiscopulŭ loculuĭ a sânţitŭ în modul cel maĭ solemnelŭ organisaţiunea acestor comitete. Maĭ 'nainte însĕ de acéstă dată, adunarea generală a acestor comitete a trimisŭ în Roma o telegramă, prin care se confirmă din noŭ autoritatea nefailibilă a Sântuluĭ Părinte; şi dupŏ doĕ ḑile, primindu-se rĕspunsul din partea Papeĭ, s'a cititŭ în adunarea generală, unde din partea poporuluĭ asistentŭ aŭ resunat strigătele de; « vivat Piu IX! » Dupŏ câre procesiunĭ, Şenelon în calitate de crestinŭ şi representantŭ al Poporuluĭ, a deschisŭ şedinţele adunăreĭ generale ale comitetelor cu unŭ discursŭ lungŭ, prin care recomêndă auḑitorilor peregrinajele (închinările la locurile sânte) şi rugăciunile solemnele, ca mijlóce, prin care biserica rógă dela D-ḑeŭ întórcerea Françieĭ la calea adevĕruluĭ. Apoĭ Şenelon combate ideile sociale şi sciintifice de astă-ḑĭ, ce prescriu totul natureĭ, şi recomêndă ideile crestine. Venind in fine la educaţiunea poporuluĭ, el se esprimă : « a tacè şi a nu vorbi despre scólele religióse, însémnă, séŭ a recunósce, că educaţiunea nu aduce în resultatŭ moralitatea, cea-ce este falsŭ, séŭ că moralitatea este posibilă afară de religiune; şi cu modul acesta noĭ ajungemŭ la negaţiunea moralităţeĭ, şi la a

nu'ĭ da nicĭ ce maĭ mică importanță. Cu alte vorbe, cine nu'ĭ pentru religiune, acela e contra eĭ; a rĕmânĕ neutralŭ însémnă a fi inimicul eĭ ». Şi ca consecință şi urmare de aicĭ se póte trage : că educaţiunea, precum şi instrucţiunea primară, secundară şi chĭar cea superióră trebue să se facĕ în spiritul religiuneĭ; indiferentismul în materiĭ de educaţiune atrage dupŏ sine imoralitatea.

De asemine trebue să ne importe şi discursul, ţinutŭ de D. Şampo, representantul comitetuluĭ din Lil, prin care el declară în numele oraşénilor sĕŭ, că eĭ asceptă numaĭ votarea legeĭ ceĭ noĕ a intrucţiuneĭ, pentru ca în Octomvrie anul curent să deschidĕ o universitate catolică. In Anju, Episcopul Frennel, în siguranța votăreĭ aceste̕ĭ legĭ, a adunatŭ sume şi a destinatŭ şi profesorĭ pentru începerea uneĭ alte universitățĭ catolice.

Și în adevĕr, ce spectacul îmbucurătorŭ! Ce mângâere pentru aceĭ, ce dorescŭ progresul societăților pre calea bineluĭ, şi nu a revoluţiunilor; când vĕdŭ, că Staturile Europeĭ pre lôngă facultățile lor de teologie, maĭ organisazĕ şi universitățĭ catolice; când în fine audŭ, că societățile aŭ începutŭ a fugi de direcţiunea, a căria efecte s'aŭ vĕdutŭ în modul cel maĭ simţitŭ şi maĭ îmfiorătorŭ în Franţa . .

. . . .

Insuşĭ viéţa Françieĭ şi a poporuluĭ eĭ se presintă cu totul opusă celleĭ germanice. In anul acesta la 5 Maĭ, cu ocasiunea dileĭ onomastice a Papeĭ Piu IX, peregriniĭ françezĭ la Roma, în numĕrŭ maĭ de 300 persóne, aŭ asistatŭ la serviciul divinŭ din biserica s-teĭ Treimĭ, unde cardinalul Renĭe a ţinutŭ unŭ discursŭ în limba francesă, prin care a esprimatŭ speranța, că « patria se va râdica din noŭ prin puterea religiuneĭ ». Dupŏ terminarea serviciuluĭ divinŭ din biserica S-teĭ Treimĭ, închinătoriĭ s'aŭ transportatŭ în biserica S-teĭ Maria, ca să asculte mesa (liturgia) s. Piu V, care se serbézĕ, ca patronŭ al dileĭ séle onomastice, de cătrĕ Piu IX. Terminând cu celle religióse, închinătoriĭ s'aŭ dusŭ în Vaticanŭ, că să primĭascĕ de la S-tul lor Părinte bine-cuvêntările cerescĭ. Şi aicĭ Vicou de Dama a cititŭ o adresă Papeĭ, în carea de maĭ multe-orĭ s'a repetitŭ idea, că partida, reorgănisătóre de astădĭ a Françieĭ, şi a căria representantŭ este el, tinde, la a restabili « gesta Dei per Francos » adică, că vorŭ lucra aşa, cum aŭ lucratŭ Françesiĭ pre timpul luĭ Carol cel mare, pentru « ca să îmfrângĕ mândria acelora,

prin care face să se vadĕ, că reorganisarea, pretinsă a bisericeĭ, nu corespunde cu cerinţele de astădĭ ale religiuneĭ şi că totŭ, ce se va otărî acum în acéstă privinţă, nu póte să aibă unŭ caracterŭ, de a determina în modŭ definitivŭ posiţiunea Bisericeĭ în faça Statuluĭ. Apoĭ adunarea religiósă din Bavaria, ca şi acea din Hessen, păşesce la a stipula maĭ multe articule, relative la viitorul modŭ de reorganisaţiune al bisericelor germane.

Și pentru ca să ni formămŭ o idee şi maĭ precisă despre posiţiunea bisericelor reformate în genere, şi în special aceleĭ luterane, în raportŭ cătrĕ legile actuale ale Prusieĭ, să lasămŭ, ca să ni vorbĭascĕ D. prof. Deĭtcĭman, preşedintele uniuneĭ-luterane provinciale din Silesia: «Căderea bisericeĭ nóstre luterane, scrie el, se efectuă in faça nóstră din ce în ce maĭ răpede, dupre legile cădereĭ sferelor pre façadele, care se tot plécă neîncetat.» Si făcênd o privire specială şi lungă asupra efectelor, ce legile Prusieĭ aŭ respectiv de convicţiunile religióse ale reformaţilor, el adauge: «anume acum noĭ datorimŭ, ca să ne ţinemŭ de biserica nóstră locală, şi să facem totul, ca să o putemŭ mântui, şi să'ĭ îmbunătăţimŭ posiţiunea. Si décă Domnul va bine-voi, ca să ajute bisericeĭ nóstre locale, şi décă, în genere vorbind, ea póte fi mântuită şi conservată, apoĭ acésta nu şĭ póte avè locul, de cât prin păstrarea neatinsă şi lupta pentru credinţă. . . . . Aceste, precum şi alte espresiunĭ şi maĭ tarĭ ne facŭ, ca să dicemŭ, că şi biserica reformată este fórte îngrijită cu legile actuale ale Imperiuluĭ prusiénŭ.

I. Gn. Enacênu.